

Dr. Suad Arnautović
Dr. Irena Hadžiabdić

PRAKTIKUM

ZA IZBORNO POVJERENSTVO

OSNOVNE IZBORNE JEDINICE

U BOSNI I HERCEGOVINI

BOSNA I HERCEGOVINA
CENTRALNA IZBORNA KOMISIJA
SREDIŠNJE IZBORNO POVJERENSTVO

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
ЦЕНТРАЛНА ИЗБОРНА КОМИСИЈА

Dr. Suad Arnautović
Dr. Irena Hadžić

PRAKTIKUM
ZA IZBORNO POVJERENSTVO OSNOVNE IZBORNE JEDINICE U
BOSNI I HERCEGOVINI

Sarajevo, 2018. godine

Izdavač: Središnje izborno povjerenstvo Bosne i Hercegovine, Danijela Ozme 7, 71000 Sarajevo, telefon: 033/251 300, faks: 033/251 329, e-mail: info@izbori.ba, web-adresa: www.izbori.ba

Za nakladnika: dr. Irena Hadžiabdić, predsjednica

Autori: dr. Suad Arnautović i dr. Irena Hadžiabdić

Koautor: mr. Ermin Kos

Urednički odbor: Zvonko Mijan, Nada Batinar i mr. Selver Keleštura

DTP: GRAFIKA ŠARAN

Štampa: Grafika Šaran d.o.o. Sarajevo

Za štampariju: ing.graf.teh. Dejan Šaran

Tiraž: 180

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

342.8(496.7)''2018''(035)

ARNAUTOVIĆ, Suad

Praktikum za izborno povjerenstvo osnovne izborne jedinice u Bosni i Hercegovini / Suad Arnautović, Irena Hadžiabdić. - Sarajevo : Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine, 2018. - 66 str. : graf. prikazi ; 30 cm

O autorima: str. 65-66. - Bibliografija: str. 64.

ISBN 978-9958-555-36-7

1. Hadžiabdić, Irena

COBISS.BH-ID 26174470

Središnje izborno povjerenstvo Bosne i Hercegovine na 36. sjednici održanoj 26.07.2018. godine, odobrilo je ovaj priručnik za rabljenje izbornoj administraciji Bosne i Hercegovine na Općim izborima 2018. godine.

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Ovaj priručnik urađen je zahvaljujući finansijskim sredstvima Vijeća Europe. Stavovi izraženi u njemu ni na koji način ne odražavaju zvanični stav Vijeća Europe.

Priručnik se distribuira besplatno!

KAZALO

<i>Predgovor</i>	4
<i>O praktikumu</i>	5
I. MJERODAVNOST, KOORDINACIJA, NADGLEDANJE I REGULIRANJE ZAKONITOSTI RADA IZBORNIH POVJERENSTAVA	7
II. POSTUPAK IZBORA, IMENOVANJA I RAZREŠENJA IZBORNOG POVJERENSTVA OSNOVNE IZBORNE JEDINICE	8
2.1 <i>Postupak javnog oglašavanja upražnjenih pozicija izbornih povjerenstava</i>	8
2.2 <i>Rad povjerenstva za izbor</i>	10
2.3 <i>Uvjeti za imenovanje člana izbornog povjerenstva</i>	10
2.4 <i>Mjerodavnosti Središnjeg izbornog povjerenstva BiH u postupku imenovanja</i>	12
2.5 <i>Postupak razrješenja člana izbornog povjerenstva</i>	13
III. MJERODAVNOSTI IZBORNOG POVJERENSTVA	16
3.1 <i>Organizacija rada izbornog povjerenstva i postupak odlučivanja</i>	16
3.2 <i>Mjerodavnosti izbornog povjerenstva</i>	17
3.3 <i>Financiranje izbornog povjerenstva</i>	18
3.4 <i>Izlaganje Privremenih biračkih popisa</i>	20
3.5 <i>Određivanje biračkih mjesta, podjela biračkih mjesta</i>	21
3.6 <i>Imenovanje i obuka članova biračkih odbora</i>	23
3.7 <i>Sigurnost i primopredaja izbornog materijala</i>	25
3.8 <i>Informiranje birača i drugih učesnika u izbornom procesu</i>	29
3.9 <i>Izborni promatrači</i>	31
IV. IZBORNI DAN	34
4.1 <i>Pripreme i organizacija rada izbornog povjerenstva na izborni dan</i>	34
4.2 <i>Radnje na dan izbora na biračkom mjestu</i>	35
4.3 <i>Brojanje glasačkih listića na biračkom mjestu</i>	38
4.3.1 <i>Brojanje glasačkih listića – prvi krug</i>	41
4.3.2 <i>Brojanje glasačkih listića – drugi krug</i>	42
4.4 <i>Unos, obrada i kontrola izbornih rezultata</i>	43
4.4.1 <i>Organizacija i kontrola unosa izbornih rezultata</i>	43
4.4.2 <i>Postupak za pravilno objedinjavanje rezultata</i>	46
V. ŽALBE I PRIGOVORI	48
5.1 <i>Mjerodavnosti izbornog povjerenstva po prigovorima i žalbama</i>	48
5.2 <i>Postupak rješavanja prigovora/žalbi</i>	49
5.3 <i>Primjeri iz sudske prakse</i>	52
PRILOZI	55
LITERATURA	64
O AUTORIMA	65

Predgovor

Drage predsjednice i predsjednici,

članice i članovi općinskih i gradskih izbornih povjerenstava u Bosni i Hercegovini,

Izuzetna nam je čast i privilegija biti autorima prvog praktikuma za rad izbornih povjerenstava osnovnih izbornih jedinica u Bosni i Hercegovini. Cilj ovoga priručnika je da bude "pri ruci" svakom predsjedniku i članu općinskog/gradskog izbornog povjerenstva (u daljnjem tekstu: OIP), tj. u vašem svakodnevnom radu na veoma zahtjevnim poslovima organizacije i realizacije izbornog procesa u Bosni i Hercegovini.

Djelokrug rada i mjerodavnosti OIP-a su jasno propisani Izbornim zakonom BiH i nizom podzakonskih propisa koje donosi Središnje izorno povjerenstvo BiH. OIP, također, usvaja svoj poslovnik kojim propisuje vlastite proceduralne i procesne radnje. Sve to zahtijeva od OIP-a minucioznu pozornost i striktnu primjenu zakonske norme, a naročito kod rješavanja prigovora i donošenja prvostupanjskih upravnih spisa.

Autori smatraju da će ovaj Praktikum biti od koristi vama, predsjednicima i članovima OIP-a, kao koristan podsjetnik za vaš svakodnevni rad.

Poznato je da je Središnje izorno povjerenstvo BiH i prije, a tako će biti i ovog izbornog ciklusa, pripremalo Priručnik za rad biračkih odbora i Priručnik za promatrače izbora. Sada imamo i nove priručnike, tj. Praktikum za izorno povjerenstvo osnovne izborne jedinice i Praktikum za financiranje kampanje i političkih stranaka, čime se zaokružuje jedna važna cjelina instruktivnih i upućujućih publikacija koje priprema Središnje izorno povjerenstvo BiH svakog izbornog ciklusa. Zato ovaj Praktikum treba gledati i primjenjivati u cjelini sa ostalim priručnicima, čime se u znatnoj mjeri olakšava rad članova tijela za provedbu izbora, a posebno članova OIP-a, koji predstavljaju "srce i dušu" izbornog procesa u Bosni i Hercegovini.

Posebnu zahvalnost upućujemo Vijeću Europe i gosp. Francoisu Friederichu na financijskoj pomoći za izdavanje ovog priručnika za rad OIP-a, što u krajnjem treba rezultirati zakonitim i transparentnim radom članova tijela za provedbu izbora i fer i slobodnim odvijanjem izbornog procesa u Bosni i Hercegovini.

Našu zahvalnost upućujemo i suradnicima na pripremi ove publikacije Erminu Kosu, šefu Sektora za izbore IKT u Tajništvu CIK BiH, i Jasminki Joldić, šefici Odsjeka za administrativno-dokumentacijske poslove i obuku.

Veliko hvala i uredničkom odboru ovog izdanja, iskusnim izbornim dužnosnicima i dugogodišnjim članovima izborne administracije u Bosni i Hercegovini Nadi Batinar, predsjednici Gradskog izbornog povjerenstva Banja Luka, Zvonku Mijanu, predsjedniku Općinskog izbornog povjerenstva Centar Sarajevo i Selveru Kalešturi, predsjedniku Gradskog izbornog povjerenstva Zenica, na veoma laskavim ocjenama ovog rukopisa, kao i praktičnim sugestijama i primjedbama koje su dali u fazi pripreme za tiskanje Praktikuma.

Naposljetku, želimo skrenuti pozornost da se elektronska verzija ovog Praktikuma može preuzeti na Internetskoj stranici Središnjeg izbornog povjerenstva BiH www.izbori.ba, tako će biti dostupna i najširem krugu onih koji su zainteresirani za praćenje rada OIP-a i osnovne mjerodavnosti ovih veoma bitnih tijela za provedbu izbora.

U Sarajevu, kolovoz 2018.

AUTORI

Dr. Irena Hadžiabdić

Prof. dr. Suad Arnautović

O praktikumu

Prema članku I. točka 2. Ustava Bosne i Hercegovine, Bosna i Hercegovina je demokratska država koja funkcioniše sukladno zakonu i na temelju slobodnih i demokratskih izbora. Važan dio ovog ustavnog načela vladavine prava zahtijeva takvu organizaciju i provedbu izbora koji će im bez sumnje dati atribute slobodnih i demokratskih.

Bosna i Hercegovina ima veoma složenu unutarnju/državnu strukturu i organizaciju vlasti kao posljedicu više čimbenika. S druge strane, kako je to naglašeno na jednom mjestu i u ovom Praktikum, "izborni proces predstavlja sustav složenih i kompleksnih operativno-tehničkih radnji koje uključuju veći broj različitih sudionika i čija realizacija se odvija u kratkom vremenskom intervalu". Dakle, u uvjetima složene državne strukture i, kao posljedice toga, složenog izbornog sistema, izuzetno je otežan njegov osnovni cilj – glasove pretvoriti u određenu političku odluku. Pod time se podrazumijevaju načini glasovanja, ali prije svega sustav glasovanja, kojima je svrha odrediti načine koji glasove pretvaraju u sastav tako izabranog glasačkog tijela. Pored toga što uključuje izbore za više razina vlasti i otvorene liste, on uključuje i dvije glavne skupine izbornih sustava – proporcionalni i većinski izborni sustav.

Sve ovo pred izbornu administraciju u Bosni i Hercegovini stavlja ozbiljan izazov u stvaranju pretpostavki za provedbu slobodnih i demokratskih izbora.

Zbog svega apostrofirano, ovaj Praktikum može odigrati ulogu krajnje ozbiljnog udžbeničkog materijala za izbornu administraciju u cjelini. Višestruki su razlozi za takvu ocjenu. U pitanju je, prije svega, činjenica da se ovim pitanjima, do ovog Praktikuma, nikada ranije nitko nije bavio na ovako koncipiran način. Naravno, ne smije se izgubiti iz vida ranija aktivnost Središnjeg izbornog povjerenstva izbornog povjerenstva Bosne i Hercegovine, kao i nekih nevladinih organizacija, na pripremi za svaki izborni ciklus odgovarajućih priručnika za rad pojedinih dijelova izborne administracije. Međutim, ovaj put se radi o literaturi koja na jednom mjestu, na sveobuhvatan, cjelovit, ali istovremeno dovoljno jasan, precizan i koncizan način predstavlja putokaz za praktičnu primjenu Izbornog zakona Bosne i Hercegovine, svih relevantnih podzakonskih spisa i bogate izborne prakse.

Praktikum sa svojim sadržajem na jedan potpuno nov i rijetko konzekventan način predstavlja nezaobilaznu literaturu, ne samo za izorno povjerenstvo osnovne izborne jedinice, kako je naslovljen, već i za sve druge segmente izborne administracije u najširem smislu. Pri tome se misli na tijela mjerodavna za izbor i imenovanje izbornih povjerenstava, članove izbornih povjerenstava, članove biračkih odbora, političke subjekte i njihove izborne štabove, kandidate na izborima, izborne promatrače i nevladine organizacije uključene u nadgledanje izbornog procesa. Praktikum može poslužiti kao veoma korisno štivo i za sve ostale – neovisno o tomu radi li se o običnim čitateljima ili onima kojima su znanja o izbornom procesu potrebna iz profesionalnih razloga.

Praktikum kreće od početne obrade postupka izbora, imenovanja i razrješenja izbornog povjerenstva osnovne izborne jedinice, pa preko mjerodavnosti izbornog povjerenstva, zaštite izbornog prava, dolazi do izbornog dana i unosa obrade i kontrole izbornih rezultata. Kroz cijeli svoj sadržaj Praktikum je prožet vrlo efektivnim ilustracijama pojedinih izbornih radnji i procesa, koje pomažu njihovom boljem i lakšem razumijevanju i provedbi. Također, vrlo korisno je i izdvajanje kratkih, ali važnih napomena uz svaki segment Praktikuma. Čak se čini da bi, za one iskusnije iz izborne administracije, samo grupiranje ovih kratkih i važnih napomena bilo od iznimne koristi.

Sadržaj Praktikuma vjerno odražava cilj i vrstu ove literature, sažeci su ustrojeno korektno i konkretno, svi koraci u izbornom procesu su primjereno prikazani i ispravno protumačeni, reference na odgovarajuće odredbe propisa date su u fusnotama na svim važnim mjestima.

Zbog naglašene složenosti izbornog procesa u Bosni i Hercegovini, jedini način da svaki izborni dužnosnik na pravilan način izvrši dodijeljenu dužnost jeste da se u svom radu dosljedno pridržava propisanih procedura. To je često zahtjevan i nimalo lak zadatak i svako napuštanje ovih procedura, improvizacija ili traženje „svojih“ rješenja, vodi neminovno u grešku koja može imati vrlo ozbiljne negativne posljedice u pogledu vjerodostojnosti izbornih rezultata, ali i za pojedinca u izornoj administraciji zbog snošenja posljedica učinjene greške.

Nakon izdavanja ovog Praktikuma, može se ustvrditi da će svaki izborni dužnosnik, koji ga posjeduje i postupa na način u njemu opisan, sasvim sigurno dobro obaviti svoj posao i izbjeći greške u svom radu. Ipak, treba naglasiti kako ovo i dalje ne isključuje obvezu poznavanja odredbi Izbornog zakona Bosne i Hercegovine i relevantnih podzakonskih propisa i kontinuiranu edukaciju.

*Zvonko Mijan, Općinsko izorno
povjerenstvo Centar Sarajevo*

I. MJERODAVNOST, KOORDINACIJA, NADGLEDANJE I REGULIRANJE ZAKONITOSTI RADA IZBORNIH POVJERENSTAVA

Povijesno promatrano organizacija i provedba izbora u Bosni i Hercegovini utvrđena je Aneksom 3. Sporazum o izborima u kojem je navedeno: “S ciljem promoviranja slobodnih, poštenih i demokratskih izbora i postavljanja temelja reprezentativne uprave te osiguranja postepenog postizanja demokratskih ciljeva u cijeloj Bosni i Hercegovini, sukladno odgovarajućim dokumentima Organizacije za sigurnost i suradnju u Europi, Republika Bosna i Hercegovina, Federacija Bosne i Hercegovine i Republika Srpska («strane») sporazumjele su se kako slijedi:

Član I.: Uvjeti za demokratske izbore

Strane su obvezne osigurati uvjete za organizaciju slobodnih i poštenih izbora, posebice politički neutralan ambijent; obvezne su štiti i primjenjivati pravo tajnog glasanja bez straha ili zastrašivanja; obvezne su osigurati slobodu izražavanja i tiska; obvezne su omogućiti i poticati slobodu udruživanja (uključujući političke stranke); obvezne su osigurati i slobodu kretanja.“

Pored navednog, odredbama članka 5. Stalno izborna povjerenstvo, Aneksa 3. propisano je: “Strane su suglasne osnovati stalno izborna povjerenstvo, koje će biti odgovorno za provedbu budućih izbora u Bosni i Hercegovini.“¹

Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine u studenom 2001. godine usvojila je Izborni zakon Bosne i Hercegovine kojim se uređuje izbor članova i izaslanika Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine i članova Predsjedništva Bosne i Hercegovine, te načela koji važe za izbore na svim razinama vlasti u Bosni i Hercegovini.²

Zakonom je utvrđeno da je Središnje izborna povjerenstvo BiH neovisno tijelo koje podnosi izvješće neposredno Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine i čije ovlasti iz nje proizilaze. Središnje izborna povjerenstvo BiH, pored ostalog, vrši sljedeće aktivnosti:

- koordinira, nadgleda i regulira zakonitost rada svih izbornih povjerenstava i biračkih odbora sukladno Izbornom zakonu BiH
- donosi administrativne propise za provedbu Izbornog zakona BiH
- obavještava izborna povjerenstvo ili birački odbor ili bilo koje drugo tijelo mjerodavno za provedbu izbora da ne postupaju sukladno odredbama ovog Zakona, ili da ih krše, i mjerodavnom tijelu nalaže poduzimanje odgovarajućih mjera
- obavlja sve druge poslove utvrđene zakonom.³

U skladu sa navedenim, Središnje izborna povjerenstvo BiH usuglašava rad svih izbornih povjerenstava na način da donosi propise o provedbi Izbornog zakona BiH, prati putem dostavljenih izvješća postupanja izbornih povjerenstava, daje instrukcije o specifičnim aktivnostima, te utvrđuje radnje i rokove za izvršenje izbornih radnji. Ovakvu mjerodavnost Središnjeg izbornog povjerenstva BiH potvrdio je i Ustavni Sud Bosne Hercegovine odlukom donesenom 26. svibnja 2012. godine.⁴

1 Opći okvirni sporazum za mir u Bosni Hercegovini, Izvor: http://www.ohr.int/?page_id=1252.

2 Članak 1.1 Izbornog zakona Bosne i Hercegovine.

3 *Ibid.*, Članak 2.9.

4 Odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine po apelaciji S. T. (“Službeni glasnik BiH“, broj 63/12).

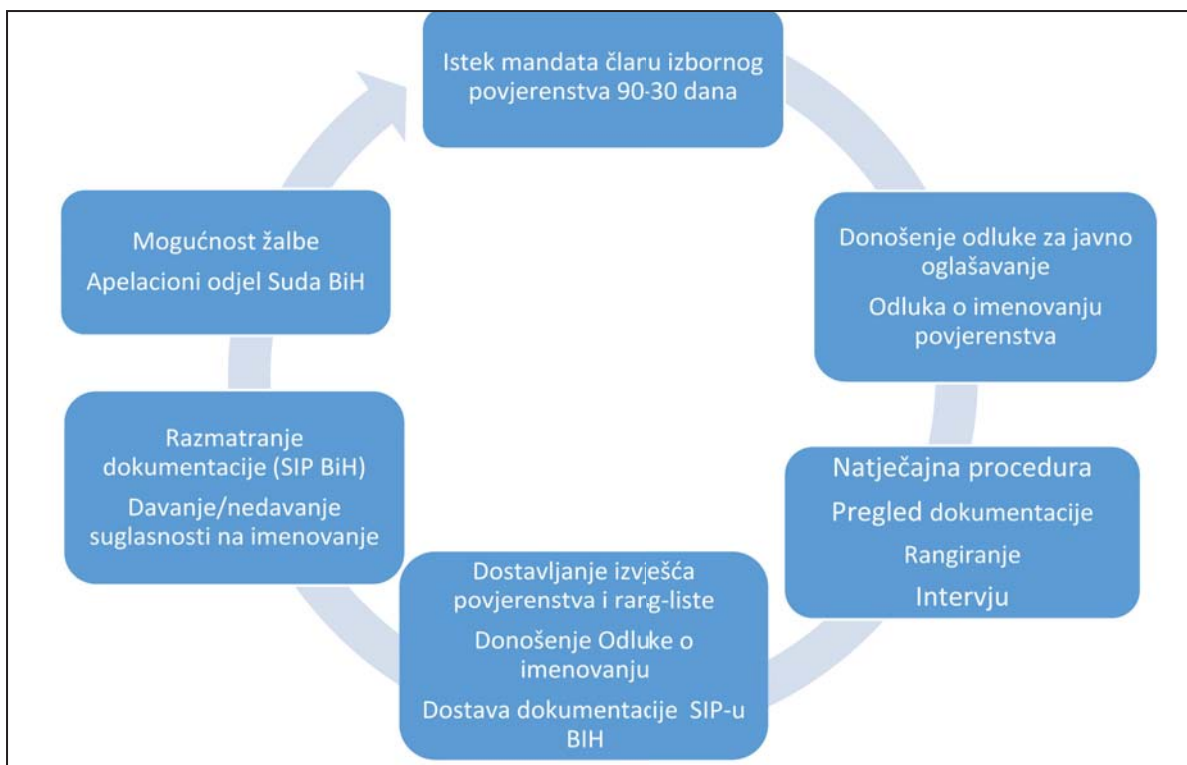
II. POSTUPAK IZBORA, IMENOVANJA I RAZREŠENJA IZBORNOG POVJERENSTVA OSNOVNE IZBORNE JEDINICE

2.1 Postupak javnog oglašavanja upražnjenih pozicija izbornih povjerenstava

Članovi izbornih povjerenstava imenuju se putem javnog natječaja. Javni natječaj raspisuje općinsko vijeće/skupština općine u roku od 90 dana prije dana isteka mandata, a u izornoj godini 30 dana prije dana isteka mandata člana izbornog povjerenstva, te ga objavljuje u tiskanim, elektronskim medijima ili na neki drugi pogodan način.

Osnovni elementi koje bi trebao sadržavati javni natječaj su:

- Pravna osnova za raspisivanje javnog natječaja⁵
- Broj članova koji se traži i razdoblje na koji se imenuju članovi izbornih povjerenstava⁶
- Uvjete koje treba ispunjavati član izbornog povjerenstva⁷
- Naznaku o obveznoj multietničnoj i spolnoj zastupljenosti⁸
- Koje osobe ne mogu biti članovi izbornog povjerenstva⁹
- Obvezna dokumentacija koju su kandidati dužni priložiti
- Datum zatvaranja javnog natječaja i način dostave prijave na javni natječaj.

Shema 1. Prikaz radnji za imenovanje članova izbornih povjerenstava

⁵ Članak 2.12 stavak (5) Izbornog zakona BiH.

⁶ *Ibid.*, Članak 2.12.

⁷ *Ibid.*, Članak 2.2.

⁸ *Ibid.*, Članak 2.2 stavak (4) i 2.12.

⁹ *Ibid.*, Članak 2.3.

U izbornom periodu općinsko vijeće/skupština općine imenuje zamjenskog člana izbornog povjerenstva bez javnog oglašavanja najkasnije u roku od sedam (7) dana od dana prestanka mandata (članak 2.15 IZ BiH), a i na ovo imenovanje potrebna je suglasnost SIP BiH.

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
ZENIČKO- DOBOJSKI KANTON
OPĆINA KAKANJ
Općinsko vijeće**

Na osnovu člana 2.12 Izbornog zakona Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj: 23/01, 07/02, 09/02, 20/02, 25/02, 04/04, 20/04, 25/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13 i 7/14), člana 7.Uputstva o utvrđivanju kvalifikacija, broja i imenovanju članova izborne komisije osnovne izborne jedinice u BiH ("Službeni glasnik BiH", broj: 57/17, 60/17 i 10/18) i člana 1.Odluke o objavljivanju javnog oglasa za imenovanje članova Općinske izborne komisije ("Službene novine Općine Kakanj", broj: 4/18), Općinsko vijeće Kakanj objavljuje

JAVNI OGLAS
za imenovanje članova Općinske izborne komisije Kakanj

I

Objavljuje se javni oglas za imenovanje 2 (dva) člana Općinske izborne komisije. Članove Općinske izborne komisije imenuje Općinsko vijeće, uz saglasnost Centralne izborne komisije Bosne i Hercegovine na period od 7 (sedam) godina, od dana imenovanja.

Kandidat za člana Općinske izborne komisije treba ispunjavati sljedeće opće uslove:

1. da je osoba sa pravom glasa;
2. da je osoba sa odgovarajućom stručnom spremom.

II

- (1) Pored uslova iz tačke I ovog oglasa, osoba koja je kandidat za člana Općinske izborne komisije mora ispunjavati sljedeće posebne uslove:
 - a) da ima prebivalište na području općine Kakanj;
 - b) da ima završen fakultet, VII/1 stepen stručne spreme ili završen fakultet Bolonjskog sistema studiranja sa najmanje 180 ETCS i
 - c) da posjeduje iskustvo u provođenju izbora.
- (2) Pod iskustvom u provođenju izbora podrazumijeva se:
 - a) članstvo u izbornoj komisiji i
 - b) članstvo u biračkom odboru na izborima obuhvaćenim Izbornim zakonom BiH.
- (3) Izuzetno od odredbi tačke II (1) a), član izborne komisije može biti lice sa prebivalištem iz druge općine ukoliko nema kandidata sa prebivalištem u općini Kakanj.
- (4) Izuzetno od odredbi tačke II (1) c), član izborne komisije može biti osoba koja ima VII/1 stepen stručne spreme, završen pravni fakultet, odnosno završen pravni fakultet Bolonjskog sistema studiranja sa najmanje 180 ETCS, bez izbornog iskustva navedenog u tački II, stav 2.

III

- (1) Sastav općinske izborne komisije mora biti multietničan tako da odražava zastupljenost konstitutivnih naroda, uključujući i ostale vodeći računa o posljednjem popisu stanovništva provedenom na državnom nivou.
- (2) U sastavu izborne komisije nastojeće se obezbijediti zastupljenost spolova u skladu sa Zakonom o ravnopravnosti spolova u BiH.

IV

U skladu sa članom 2.3 Izbornog zakona BiH, za člana Općinske izborne komisije ne može biti imenovana osoba:

1. koja se ne može kandidirati u smislu odredbi članova 1.6, 1.7 i 1.7a Izbornog zakona BiH;
2. koja je član najvišeg izvršno-političkog organa političke stranke ili koalicije (predsjednik, potpredsjednik, generalni sekretar ili član izvršnog odbora ili glavnog odbora);
3. koja je nosilac izabranog mandata ili je član izvršnog organa vlasti, osim u slučajevima predviđenim članom 2.12 stav (4) Izbornog zakona BiH;
4. koja je kandidat za izbore za bilo koji nivo vlasti;
5. kojoj je izrečena kazna za radnju koja predstavlja težu povredu izbornih zakona ili propisa za koju je lično odgovorno, u posljednje četiri godine, računajući od dana pravosnažnosti odluke.

V

Član Općinske izborne komisije ne može biti zastupnik, odnosno punomoćnik političkog subjekta koji učestvuje na izborima, niti lice koje je pravosnažnom sudskom presudom osuđeno na kaznu zatvora u trajanju od šest mjeseci ili duže.

VI

Uz prijavu na javni oglas potrebno je dostaviti sljedeću dokumentaciju:

1. kraću biografiju;
2. ovjerenu diplomu o stečenoj stručnoj spremi kandidata;
3. dokaz o posjedovanju iskustva kandidata u provođenju izbora;
4. ovjerenu fotokopiju lične karije;
5. uvjerenje o prebivalištu izdato od nadležnog organa, ne starije od tri mjeseca;
6. svojeručno potpisanu i od nadležnog organa ovjerenu izjavu o nepostojanju smetnji iz tačke IV ovog javnog oglasa (član 2.3 Izbornog zakona BiH);
7. izjavu o nacionalnom izjašnjenju kandidata - imenovanog člana izborne komisije sa posljednjeg popisa stanovništva u BiH, svojeručno potpisanu i ovjerenu od nadležnog organa;
8. svojeručno potpisanu i od nadležnog organa ovjerenu izjavu o nepostojanju smetnji iz tačke V ovog javnog oglasa (član 2.12 stav (7) Izbornog zakona BiH), odnosno da osoba koja je kandidat za člana Općinske izborne komisije nije zastupnik, odnosno punomoćnik političkog subjekta koji učestvuje na izborima, niti lice koje je pravosnažnom sudskom presudom osuđeno na kaznu zatvora u trajanju od šest mjeseci i duže.
9. popunjen Upitnik o podacima kandidata - imenovanog člana izborne komisije.

VII

Ovaj javni oglas će se objaviti u dnevnim novinama "Oslobodenje", na web stranici Općine Kakanj (www.kakanj.com.ba) i oglasnoj ploči Općine.

Obrasci izjava iz tačke VI, pod rednim brojem 6., 7. i 8. te Upitnik pod rednim brojem 9. kandidati mogu preuzeti u prijemnoj kancelariji Općine Kakanj.

Rok za podnošenje prijave je 8 dana od dana objave u dnevnim novinama "Oslobodenje".

Prijavu na ovaj javni oglas dostaviti preporučeno poštom, ili na protokol Općine, u zatvorenoj koverti sa naznakom:

"JAVNI OGLAS ZA IMENOVANJE ČLANA OPĆINSKE IZBORNE KOMISIJE - NE OTVARAJ" na sljedeću adresu:
OPĆINA KAKANJ, KOMISIJA ZA IZBOR I IMENOVANJA, Ulica branilaca, 72 240 Kakanj.

Po zatvaranju javnog oglasa, Komisija za izbor i imenovanja izvršit će klasifikaciju kandidata na one koji ispunjavaju uvjete tražene javnim oglasom i na one koji ne ispunjavaju uvjete javnog oglasa. Komisija će obaviti intervju, nakon čega će sačiniti rang-listu sa redoslijedom kandidata prema uspjehu postignutom na intervjuu i istu dostaviti Općinskom vijeću.

Neblagovremene prijave neće biti razmatrane.

OPĆINSKO VIJEĆE

Slika 1. Primjer Javnog natječaja za imenovanje člana izbornog povjerenstva

2.2 Rad povjerenstva za izbor

Općinsko vijeće/skupština općine za provedbu javnog natječaja imenuje povjerenstvo. Broj članova i sastav povjerenstva utvrđuje općinsko vijeće/skupština općine vodeći računa da imenuje osobe koje su upoznate sa izbornim procesom te da oni ne sudjeluju kao kandidati u javnom natječaju.

Povjerenstvo svoj rad organizira u sjednicama, te je obvezno donijeti Poslovnik o radu i izvršiti izbor rukovodstva. O održanim sjednicama povjerenstvo sačinjava zapisnik.

Zadatak natječajnog povjerenstva je:

- po zatvaranju javnog natječaja, natječajno povjerenstvo će izvršiti klasificiranje kandidata na one čija je prijava potpuna, blagovremena i koji ispunjavaju tražene uvjete i one koji ne ispunjavaju uvjete
- potom se sačinjava pisano izvješće koje sadrži sve relevantne podatke za svakog kandidata koji se javio na javni natječaj uz obrazloženje
- sa kandidatima koji ispunjavaju uvjete javnog natječaja, natječajno povjerenstvo obavlja usmeni razgovor (intervju), prema prethodno utvrđenim kriterijima, o čemu se sačinjava zapisnik sa točno navedenim pitanjima koja su postavljena kandidatu uz komentar povjerenstva da li je odgovorio zadovoljavajuće ili ne
- nakon toga se vrši bodovanje i sačinjava rang-lista sa redoslijedom kandidata prema uspjehu (ukupnom broju bodova), postignutom na usmenom razgovoru.

Povjerenstvo izvješće o svojem radu sa rang-listom dostavlja mjerodavnom tijelu na odlučivanje.¹⁰

Važno!!!

- Nepotpune i nepravodobne prijave povjerenstvo neće uzeti u razmatranje.
- Prigovori na rad natječajnog povjerenstva se upućuju općinskom vijeću/skupštini općine.

2.3 Uvjeti za imenovanje člana izbornog povjerenstva

Uvjeti i kriteriji za imenovanja člana izbornog povjerenstva utvrđeni su Izbornim zakonom BiH i Uputom o utvrđivanju kvalifikacija, broja, imenovanju i razrješenju i obuci članova povjerenstva osnovne izborne jedinice u Bosni i Hercegovini.

Sukladno navednom, da bi osoba bila član izbornog povjerenstva potrebno je da ispunjava sljedeće opće uvjete:

- da je osoba sa pravom glasa,
- da posjeduje odgovarajuću stručnost i iskustvo u provedbi izbora. ¹¹

¹⁰ Članak 7. Uputa o utvrđivanju kvalifikacija, broja, imenovanju i razrješenju i obuci članova izbornog povjerenstva osnovne izborne jedinice u Bosni i Hercegovini.

¹¹ Članak 2.2 Izbornog zakona BiH i članak 2. stavak (1) Uputa o utvrđivanju kvalifikacija, broja, imenovanju i razrješenju i obuci članova izbornog povjerenstva osnovne izborne jedinice u Bosni i Hercegovini.

Pod iskustvom u provedbi izbora podrazumijeva se:

- članstvo u izbornom povjerenstvu, i
- članstvo u biračkom odboru na izborima obuhvaćenim Izbornim zakonom u BiH.¹²

Pored općih uvjeta član izbornog povjerenstva mora ispunjavati i posebne uvjete:

- da ima boravište u općini za koju se imenuje izborna povjerenstvo,
- da ima završen fakultet, VII/1 stupanj stručne spreme ili završen fakultet Bolonjskog sustava studiranja sa najmanje 180 ETCS.

Izuzetno :

- član izbornog povjerenstva može biti osoba sa boravištem iz druge općine, ukoliko nema kandidata sa boravištem u općini u kojoj se imenuje izborna povjerenstvo, koji ispunjava uvjete tražene javnim natječajem
- član izbornog povjerenstva može biti osoba koja ima VII/1 stupanj stručne spreme, završen Pravni fakultet, odnosno završen Pravni fakultet Bolonjskog sustava studiranja s najmanje 180 ETSC
- član izbornog povjerenstva može biti osoba koja ima završenu višu školu, odnosno VI. stupanj stručne spreme ukoliko se radi o općini koja ima manje od 1000 birača upisanih u Središnji birački popis ili ako je potrebno ispoštovati odredbe članka 2.14 stavak (1) Izbornog zakona BiH.¹³

Važno!!!

Član izbornog povjerenstva ne može biti osoba:

- koja se ne može kandidirati u smislu odredbi članaka 1.6, 1.7 i 1.7a ovoga zakona
- koja je član najvišeg izvršno-političkog tijela političke stranke ili koalicije (predsjednik, potpredsjednik, generalni tajnik ili član izvršnog odbora ili glavnog odbora)
- koja je nositelj izabranog mandata ili je član izvršnog tijela vlasti, osim u slučajevima predviđenim člankom 2.12 stavak 4. ovoga Zakona
- koja je kandidat za izbore za bilo koju razinu vlasti, i
- kojoj je izrečena kazna za radnju koja predstavlja težu povredu izbornih zakona ili propisa za koju je osobno odgovorna, u posljednje četiri (4) godine, računajući od dana pravosnažnosti odluke.
- Središnje izborna povjerenstvo BiH odlučuje da li težina povrede ili osobna odgovornost čine osobu nepodobnom da bude član izbornog povjerenstva.¹⁴

¹² Članak 2. stavak (3) Uputa o utvrđivanju kvalifikacija, broja, imenovanju i razrješenju i obuci članova izbornog povjerenstva osnovne izborne jedinice u Bosni i Hercegovini.

¹³ *Ibid.*, Članak 2. stavak (3) i (4).

¹⁴ Članak 2.3 Izbornog zakona BiH.

Pored navedenih uvjeta koje treba ispunjavati član izbornog povjerenstva, općinsko vijeće/skupština općine prilikom imenovanja člana izbornog povjerenstva vodi računa o dva aspekta koji se odnose na sastav povjerenstva¹⁵:

- sastav izbornog povjerenstva je multietničan
- u sastavu izbornog povjerenstva nastojat će se osigurati ravnopravna zastupljenost spolova.

2.4 Mjerodavnosti Središnjeg izbornog povjerenstva BiH u postupku imenovanja

Imenovanje članova izbornih povjerenstava vrši općinsko vijeće/skupština općine uz suglasnost Središnjeg izbornog povjerenstva Bosne i Hercegovine.¹⁶ Nakon provedbe procedure javnog oglašavanja, te donošenja odluke općinskog vijeća/skupštine općine, kompletna dokumentacija o provedbi postupka izbora člana izbornog povjerenstva dostavlja se Središnjem izbornom povjerenstvu Bosne i Hercegovine na davanje suglasnosti.

Obvezna dokumentacija koja se dostavlja Središnjem izbornom povjerenstvu BiH:

- Odluka/rješenje općinskog vijeća/skupštine općine
- Odluka o imenovanju povjerenstva
- Javni natječaj
- Dokaz o objavi javnog natječaja
- Izvješće natječajnog povjerenstva
- Zapisnici natječajnog povjerenstva
- Rang-lista sa obavljenog intervjua
- Dokumentacija za kandidata (popunjen upitnik, dokaz o stručnoj spremi, dokaz o izbornom iskustvu, izjave, potvrde i dr.)¹⁷

Važno!!!

- Odluku o imenovanju donosi općinsko vijeće/skupština općine uz suglasnost Središnjeg izbornog povjerenstva BiH.
- Mandat člana izbornog povjerenstva počinje teći od dana davanja suglasnosti Središnjeg izbornog povjerenstva BiH na odluku/rješenje o imenovanju.
- Ako općinsko vijeće/skupština općine ne izvrše imenovanje člana izbornog povjerenstva u roku od 30 dana, Središnje izborni povjerenstvo BiH može izvršiti imenovanje novog člana izbornog povjerenstva.

¹⁵ *Ibid.*, Članak 2.14.

¹⁶ *Ibid.*, Članak 2.12 stavak (5).

¹⁷ Članak 10. Uputa o utvrđivanju kvalifikacija, broja, imenovanju i razrješenju i obuci članova izbornog povjerenstva osnovne izborne jedinice u Bosni i Hercegovini.

SUDSKA PRAKSA:

Odbijanje suglasnosti Središnjeg izbornog povjerenstva BiH na imenovanje člana Izbornog povjerenstva.

Za člana Izbornog povjerenstva ne može biti imenovana osoba koja je kandidat za izbore za bilo koju razinu vlasti.

Iz obrazloženja:

Apelacijsko vijeće smatra da je odredba članka 2.3. stavak 1. točka 4. Izbornog zakona BiH potpuno jasna i precizna, i da ne ograničava svoju primjenu na izbornu razdoblje u smislu odredbe članka 1.1a stavak 1. točka 12. Izbornog zakona BiH, kao što smatra žaliteljica. Navedena odredba propisuje da za člana izbornog povjerenstva ne može biti imenovana osoba koja je kandidat za izbore za bilo koju razinu vlasti. Nesporno je da se N.K. nalazio na kandidatskoj listi u svojstvu kandidata u ime političkog subjekta S. R. S. na Lokalnim izborima 2012. godine, za Skupštinu općine P., kao i da je navedenu listu ovjerilo Središnje izbornog povjerenstvo BiH. Nakon izvršene ovjere kandidatskih lista, u smislu odredbe članka 4.21 stavak 4. Izbornog zakona BiH, politička stranka, koalicija ili lista neovisnih kandidata ne mogu mijenjati kandidatsku listu sve do isteka mandata tijela. To iz razloga što ako mandat kandidata sa liste političke stranke prestane sukladno članku 1.10 Izbornog zakona, mandat se dodjeljuje sljedećem kandidatu sukladno članku 13.5. stavak 4. Izbornog zakona, a sve u cilju osiguranja kontinuiteta rada tijela vlasti u slučaju prestanka mandata izabranom nositelju mandata. Stoga i ne stoji tvrdnja žalitelja da je svojom izjavom da se više nije kandidirao na izborima, i da se unaprijed odrekao mogućnosti da bude odbornik, izrazio svoj stav da odustaje od kandidature za odbornika, jer je takva izjava irelevantna. Ovakav stav je apelacijski odjel već ranije zauzeo u predmetima: SI 3 Iž 019595 15 Iž po žalbi SO Lj., SI 3 Iž 013180 13 Iž donesenim po žalbi G. D., te broj SI 3 Iž 013785 13 Iž donesenim po žalbi O. V. i Općinskog vijeća Z. o nedavanju suglasnosti na imenovanje članova izbornog povjerenstva.

(Rješenje vijeća Apelacijskog odjela Suda BiH, broj: SI 3 Iž 019745 15 Iž od 12. 10. 2015. godine)¹⁸

2.5 Postupak razrješenja člana izbornog povjerenstva

Članu izbornog povjerenstva prestaje mandat u slučaju da: istekne zakonski rok na koji je imenovan, podnese ostavku, umre, bude spriječen obavljati funkciju, ne može obavljati funkciju zbog nespojivosti dužnosti ili bude smijenjen sa dužnosti člana izbornog povjerenstva.

U slučaju razrješenja članova izbornih povjerenstava, općinsko vijeće/skupština općine pribavlja prethodnu suglasnost od Središnjeg izbornog povjerenstva BiH.¹⁹

Kada je član izbornog povjerenstva duže odsutan iz opravdanih razloga (bolest, naobrazba, stručno usavršavanje i dr.), član se ne razrješava, već se na njegovo mjesto imenuje zamjenski član izbornog povjerenstva.²⁰

Ako članu izbornog povjerenstva mandat istječe u izbornom razdoblju, mandat se produžava do potvrđivanja rezultata izbora. Mandat zamjenskog člana traje do povratka redovitog člana izbornog povjerenstva.²¹

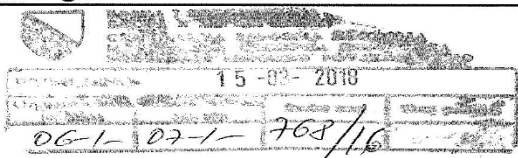
¹⁸ Bilten sudske prakse 5/2015.

¹⁹ Članak 2.16 stavak (1) Izbornog zakona BiH.

²⁰ *Ibid.*, Članak 2.16 stavak (2).

²¹ *Ibid.*, Članak 2.15 stavak (4).

**Sudska praksa – Obvezan multietničan sastav izbornog povjerenstva, članak 2.14
Izbornog zakona BiH.**

Bosna i Hercegovina		Bosna i Hercegovina
Sud Bosne i Hercegovine Sud Bosne i Hercegovine		
Broj: S1 3 IŽ 028025 18 IŽ Sarajevo, 13.03.2018.godine	05-1 	
		
<p>Sud Bosne i Hercegovine u Sarajevu, u vijeću Apelacionog odijeljenja sastavljenom od sudija dr Branka Moraita, predsjednika vijeća, Mirsade Džindo i Zvezdane Antonović, članova vijeća, odlučujući o žalbi [redacted], izjavljenoj protiv rješenja Centralne izborne komisije Bosne i Hercegovine, broj: 06-1-07-1-768/16 od 15.02.2018.godine, u nejavnoj sjednici, održanoj dana 13.03.2018.godine, donio je</p>		
RJEŠENJE		
<p>Žalba [redacted] se uvažava, poništava se rješenje Centralne izborne komisije broj: 06-1-07-1-768/16 od 15.02.2018. godine i predmet vraća Centralnoj izbornoj komisiji BiH na ponovni postupak donošenja odluke.</p>		
Obrazloženje		
<p>Rješenjem Centralne izborne komisije Bosne i Hercegovine, broj: 06-1-07-1-768/16 od 15.02.2018.godine, data je saglasnost na rješenje Općinskog vijeća [redacted] broj: 01-05-32/18 od 29.01.2017.godine, kojim se na dužnost člana Općinske izborne komisije [redacted] imenuje [redacted], član.</p>		
<p>Dakle, davanjem saglasnosti na imenovanje [redacted] na mjesto člana Općinske izborne komisije [redacted] došlo je do toga da su sva tri imenovana člana imenovana iz reda [redacted] naroda, čime je direktno povrijeđen član 2.14 stav 1. Izbornog zakona BiH kojim je izričito propisano da sastav Izborne komisije je multietničan, tako da odražava zastupljenost konstitutivnih naroda, uključujući i ostale, u izbornoj jedinici za koju se organ nadležan za provođenje izbora osniva, vodeći računa o posljednjem popisu stanovništva provedenom na državnom nivou. Stavom 2. navedene odredbe je nadalje propisano da ako sastav Izborne komisije ne bude u skladu sa stavom 1. ovog člana, CIK BiH poništiti će imenovanje članova i o tome izvijestiti organ nadležan za imenovanje, a organ nadležan za imenovanje će u roku od 15 dana od dana donošenja odluke CIK BiH izvršiti ponovno imenovanje organa, u skladu sa kriterijem iz stava 1. ovog člana.</p>		
<p>Odlučna činjenica je ta da je pored kandidata koji su se izjašnjavali kao [redacted] i koji su ispunjavali uslove za imenovanje bilo i kandidata druge nacionalnosti koji su takođe ispunjavali tražene uslove za imenovanje, što znači da je povrijeđena odredba člana 2.14. Izbornog zakona kojom je imperativno propisano da sastav izborne komisije mora biti multietničan.</p>		
<p>Iz navedenih razloga valjalo je žalbu tužitelja usvojiti i osporeno rješenje poništiti i vratiti na ponovni postupak, uz napomenu tuženoj da se postupak imenovanja okonča u smislu odredbe člana 2.14 stav 1. i člana 2.12. stav 5. Izbornog zakona BiH.</p>		

Slika 2. Odluka Suda BiH broj: S1 3 IŽ 028025 18 IŽ od 13.03.2018. godine

Sudska praksa – Primjena posljednjeg popisa stanovništva u pogledu nacionalne strukture općine

Bosna i Hercegovina		Босна и Херцеговина
Sud Bosne i Hercegovine Суд Босне и Херцеговине		05-1-07-1-117/17

Broj: S1 3 Iž 025832 17 Iž
Sarajevo, 18.07.2017. godine

Sud Bosne i Hercegovine u Sarajevu, u apelacionom upravnom vijeću sastavljenom od sudija, Srete Crnjak, predsjednika vijeća, Dinke Bečlagić-Čovrk i Vesne Trifunović, članova vijeća, odlučujući o žalbi Predsjednika Skupštine opštine [] [] izjavljenoj protiv odluke Centralne izborne komisije Bosne i Hercegovine, broj: 05-1-07-1-117/17 od 04.07.2017. godine, u pravnoj stvari imenovanja predsjednika i člana Opštinske izborne komisije [], u nejavnoj sjednici održanoj dana 18.07.2017. godine, donio je

RJEŠENJE

Žalba se odbija.

Obrazloženje

Odlukom Centralne izborne komisije Bosne i Hercegovine, broj i datum navedeni u uvodu, nije data saglasnost zbog čega je i poništeno je rješenje Skupštine opštine [] broj: 01-022-52/17 od 21.06.2017. godine kojim je na dužnost u članstvu Opštinske izborne komisije [] imenovana [] kao predsjednica i članica.

Ne mogu se prihvatiti žalbeni navodi kojim se ukazuje na nepravilno utvrđeno činjenično stanje u pogledu nacionalne strukture stanovnika opštine [] na osnovu centralne baze podataka koju vodi MUP RS [] s obzirom da se popis stanovništva u BiH jedino može cijeliti u skladu sa odredbom člana 2.14 stav 1. Izbornog zakona BiH, prema posljednjem provedenom popisu stanovništva provedenom na državnom nivou, a to je popis iz 2013. Godine (Sl.glasnik BiH, broj 60/16). Osim toga, navedene povrede bi mogle pored onemogućavanja provjere nadležnih organa da li kandidati ispunjavaju opšte i posebne uslove, dovesti i kandidate u neravnopravan položaj.

S obzirom na navedeno, po ocjeni ovog vijeća, pobijana odluka Centralne izborne komisije Bosne i Hercegovine je pravilna i zakonita, a žalba neosnovana pa je istu, primjenom odredbe člana 81. stav 1. Zakona o upravnim sporovima Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj: 19/02 do 74/10) valjalo odbiti.

Slika 3. Odluka Suda BiH broj: S1 3 Iž 025832 17 Iž od 18.07.2017. godine

III. MJERODAVNOSTI IZBORNOG POVJERENSTVA

3.1 Organizacija rada izbornog povjerenstva i postupak odlučivanja

Izborna povjerenstva u svojem radu moraju se pridržavati načela neovisnosti i nepristranosti.²² Rad izbornog povjerenstva organizira se kroz sjednice. Sjednice izbornih povjerenstava su javne, te su izborna povjerenstva dužna osigurati da javnost bude pravodobno obavještena o održavanju sjednica

Za administrativno-tehničke poslove izborna povjerenstva može imati tajnika izbornog povjerenstva. Način i organizaciju rada izborna povjerenstva uređuje Poslovníkom o radu izbornih povjerenstava.

Poslovník o radu obvezno sadrži:

- način sazivanja sjednice, predsjedavanje sjednicom
- utvrđivanje dnevnog reda za sjednicu
- način odlučivanja i donošenja odluka na sjednici
- održavanje reda na sjednici
- vođenje zapisnika sa sjednice i način njihovog dostavljanja članovima izbornog povjerenstva, čuvanje službenih materijala izbornog povjerenstva i način njihovog arhiviranja i
- sva druga pitanja u svezi sa osiguranjem efikasnog i zakonitog rada izbornog povjerenstva.²³

U cilju organizacije izbornih aktivnosti, izbornog povjerenstva donose Akcijski plan koji sadrži obvezno podatke: aktivnost/zadatak, odgovornost, vremenski okvir, resurse, suradnja, komunikacija i nepohodna sredstva.

R/B	Aktivnost (Što će biti urađeno?)	Odgovornost (Tko će uraditi?)	Vremenski okvir (Koje je razdoblje realizacije aktivnosti?)	Resursi (Koji su resursi potrebni?)	Suradnja (Tko još treba biti uključen?)	Komunikacija (Na koji način će se komunicirati?)	Nepohodna sredstva (Što je potrebno od sredstava za realizaciju?)
1.	Izlaganje Privremenog biračkog popisa	Svi članovi OIP/GIP	Lipanj 2018.	Lokacije, Transport	Mjesne zajednice	Sastanci ...	Sitni uredski materijal

Tablica 1. Primjer Akcijskog plana

U cilju efikasne i pravodobne realizacije određenih izbornih aktivnosti, izborna povjerenstva može raspodijeliti dužnosti na članove izbornog povjerenstva, o čemu donosi odluku.²⁴

²² Članak 2.1 stavak (2) Izbornog zakona BiH.

²³ Članak 3 Uputa o načinu rada i izvješćivanju izbornog povjerenstva osnovne izborne jedinice u Bosni i Hercegovini

²⁴ *Ibid.*, Članak 2.

Važno!!!

- Odluke izborno povjerenstvo donosi natpolovičnom većinom od ukupnog broja članova.²⁵
- Član izbornog povjerenstva neće sudjelovati u donošenju odluke kada taj član ili član njegove uže obitelji ima osobni ili financijski interes, ili ako postoji sukob interesa koji može dovesti u sumnju njegovu sposobnost da djeluje nepristrano.²⁶

Dokumentaciju koja nastane tijekom rada izbornog povjerenstva potrebno je čuvati sukladno propisima kojima je regulirana ova materija.²⁷

Izorno povjerenstvo trajno čuva sljedeću dokumentaciju:

- Rješenja o imenovanju biračkih odbora
- Evidencija o imenovanju članova biračkih odbora
- Evidencije o izdatim certifikatima za uspješnu provjeru znanja
- Knjigu protokola
- Zapisnike sa sjednica izbornog povjerenstva.

3.2 Mjerodavnosti izbornog povjerenstva

Mjerodavnosti izbornog povjerenstva utvrđene su Izbornim zakonom i drugim propisima koje je donijelo Središnje izborno povjerenstvo BiH.

Osnovne mjerodavnosti izbornih povjerenstava su

- izlaganje privremenih biračkih popisa
- određivanje biračkih mjesta
- imenovanja i obuka članova biračkog odbora
- sigurnost i dostava biračkim odborima izbornog materijala za glasanje
- obavještanje birača o svim informacijama neophodnim za provedbu izbora, sukladno propisima Središnjeg izbornog povjerenstva BiH
- odgovorno je za uređenje biračkog mjesta i druge tehničke pripreme za izbore
- odgovorno je za pravilno brojanje glasačkih listića na biračkim mjestima i u općinskim centrima za brojanje
- objedinjuje rezultate izbora sa svih biračkih mjesta u općini i dostavljanje Središnjem izbornom povjerenstvu BiH i
- drugi poslovi sukladno zakonu i propisima Središnjeg izbornog povjerenstva BiH.²⁸

²⁵ Članak 2.18 Izbornog zakona BiH

²⁶ *Ibid.*, Članak 2.1. stavak (2)

²⁷ Članak 7. Uputa o načinu rada i izvješćivanju izbornog povjerenstva osnovne izborne jedinice u Bosni i Hercegovini.

²⁸ Članak 2.13 Izbornog zakona BiH.

3.3 Financiranje izbornog povjerenstva

Sredstva za provedbu izbora su sredstva za materijalne troškove i sredstva za naknade za rad tijela za provedbu izbora.

Sredstva za materijalne troškove su sredstva za osiguranje vršenja ovlaštenja općinskih izbornih povjerenstava iz članka 2.13 i Odluke Središnjeg izbornog povjerenstva BiH, dok su sredstva za naknade za rad tijela za provedbu izbora, sredstva utvrđena u članku 2.12 stavak (9) i članku 2.19 stavka (16) i (17) Izbornoga zakona Bosne i Hercegovine.

Važno!!!

- Svi organi vlasti na svim razinama i dužnosnici u Bosni i Hercegovini i diplomatsko-konzularne misije BiH dužni su pomoći tijelima nadležnim za provedbu izbora.²⁹
- U proračunu općine /grada osiguravaju se sredstva za vršenje ovlaštenja izbornih povjerenstava.
- Sredstvima za vršenje ovlaštenja i provedbu izbora samostalno raspolaže u okviru odobrenog proračuna izborna povjerenstva.
- Sredstva za provedbu izbora moraju se osigurati u roku od 15 dana od dana donošenja odluke Središnjeg izbornog povjerenstva BiH.³⁰

Za potrebe pravodobnog planiranja i osiguranja sredstava u proračunu, izborna povjerenstva sačinjava Financijski plan i dostavlja ga nadležnom tijelu na usvajanje.

U slučaju da općina/grad ne može osigurati sredstva, entiteti i kantoni dužni su osigurati nedostajuća sredstva.³¹

29 *Ibid.*, Članak 2.1 stavak (3).

30 *Ibid.*, Članak 1.2 i 1.2 a.

31 *Ibid.*, Članak 1.2 a stavak (2).

Primjer finacijskog plana

OPCINA/GRAD _____

OPCINSKO/GRADSKO IZBORNO POVJERENSTVO

Mjesto: _____

Datum: _____

Sukladno članku 1.2a i članku 2.13 Izbornog zakona Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 52/04, 25/05, 52/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14 i 31/16), izbornog povjerenstvo osnovne izborne jedinice _____, na sjednici održanoj _____. 20__ godine usvojilo je:

FINANCIJSKI PLAN IZBORNOG POVJERENSTVA OSNOVNE IZBORNE JEDINICE _____ ZA 2018. GODINU

1. Naknade i materijalni troškovi izbornog povjerenstva	
1.1 Naknada za rad predsjednika izbornog povjerenstva	___ KM
1.2 Naknada za rad članova izbornog povjerenstva	___ KM
1.3 Dnevnice za nazočnost obveznim edukacijama koje organizira Središnje izborno povjerenstvo BiH	___ KM
1.4 Troškovi goriva za rad na terenu	___ KM
1.5 Troškovi skladištenja izbornog materijala	___ KM
1.6 Nabavka neophodne opreme	
Ukupno točka 1	___ KM
2. Naknade i materijalni troškovi biračkih odbora	
2.1 Naknade predsjednicima biračkih odbora	___ KM
2.2 Naknade članovima biračkih odbora	___ KM
2.3 Naknade zamjenicima članova biračkih odbora	___ KM
2.3 Troškovi goriva za potrebe predsjednika biračkih odbora	___ KM
Ukupno točka 2	___ KM
3. Uređivanje biračkih mjesta	___ KM
4. Zakup privatnog prostora za lokacije biračkih mjesta	___ KM
5. Zakup prostora za održavanje obuke	___ KM
6. Troškovi informiranja	
6.1 Tiskanje plakata o biračkim mjestima	___ KM
6.2 Radiooglašavanje o procesu izlaganja privremenih biračkih popisa, određivanja biračke opcije raseljenih osoba	___ KM
6.3 Potrebe oglašavanja izbornog povjerenstva putem javnih medija (radio, televizija, tiskani mediji)	___ KM
Ukupno točka 6	___ KM
7. Naknada povremeno angažiranim izvršiteljima (poslovi primopredaje izbornog materijala, stručne osobe koje pružaju pomoć izbornom povjerenstvu za izvršenje izbornih aktivnosti)	___ KM
8. Nepredviđeni troškovi u visini od 3% od ukupno planiranih sredstava	___ KM

Za realizaciju Općih izbora 2018. godine potrebno je u proračunu općine/grada osigurati:

UKUPNO: ___ KM

Predsjednik izbornog povjerenstva

3.4 Izlaganje Privremenih biračkih popisa

Za potrebe izlaganja izvoda iz Privremenih biračkih popisa, izbornom povjerenstvo sačinjava Plan za izlaganje biračkih popisa, koji sadrži osnovne podatke o lokaciji i vremenu izlaganja izvoda iz Privremenih biračkih popisa.

Navedeni Plan se dostavlja Središnjem izbornom povjerenstvu BiH najkasnije 125 dana prije dana održavanja izbora.

Izlaganje izvoda iz Privremenih biračkih popisa vrši se u razdoblju od 125 do 90 dana prije dana održavanja izbora.

Osnovna svrha navedenog izlaganja je: omogućavanje uvida birača u podatke iz Središnjeg biračkog popisa, uočavanje određenih nepravilnosti u podacima o biračima, pokazatelj načina rasporeda ulica po biračkim mjestima, pregled broja birača na pojedinim biračkim mjestima i dr.

U razdoblju izlaganja birači mogu putem centra za birački popis i izbornog povjerenstva dostaviti uočene primjedbe, kako bi bile otklonjene prije zaključivanja konačnog biračkog popisa.

Општинска изборна комисија				
Број: 01-03-05/18 Датум: 31.05.2018. године				
На основу члана 18. став. (1) Правилника о употреби и изради извода из Централног бирачког списка („Службени гласник БиХ“, број: 29/18), Општинска изборна комисија [] на сједници одржаној 31.05.2018. године, донијела је				
П Л А Н излагања извода из Привременог бирачког списка				
Изводи из Привременог бирачког списка за подручје општине [] биће изложени у периоду од 09.06. до 09.07.2018. године, на локацијама и то како слиједи:				
1.	Бирачко мјесто	024Б-001	[]	-Просторија МЗ Модрича 1
2.	Бирачко мјесто	024Б-002		-Просторија МЗ Модрича 1
3.	Бирачко мјесто	024Б-003		-ОШ „Свети Сава“Модрича
40.	Бирачко мјесто	024Б-040	[]	-Просторија МЗ Модрича 4
41.	Бирачко мјесто	024Б-041		-Просторија МЗ Добриња
Сви изводи из Привременог бирачког списка за подручје општине Модрича биће изложени у салтер сали општине [] и објављени на веб страници општине [].				
Сврха излагања извода из Привременог бирачког списка је давање на увид података држављанима БиХ с бирачким правом како би могли провјерити и извршити исправку или допуну својих података.				
Бирачи који у периоду излагања извода из Привременог бирачког списка уоче неправилности и погрешне податке имају право да захтијевају њихову исправку, уколико се ради о исправци личних података. Захтјев се подноси органу надлежном за вођење података чија се исправка захтијева.				
Расељена лица која имају бирачко право подnose лично захтјев за одређивање или промјену бирачке опције Централној изборној комисији БиХ путем Центра за бирачки списак у општини Модрича, уколико имају пријављено пребивалиште или боравиште у општини Модрича, најкасније до 24.07.2018. године.				
О трајању и мјесту излагања извода из Привременог бирачког списка и начину одређивања бирачке опције расељених лица јавност ће бити обавијештена путем плаката, које ће бити истакнуте у свим мјесним заједницама, приградским насељеним мјестима и граду Модрича, те објављени путем Радија Републике Српске – Студио Модрича, веб странице општине Модрича и огласне табле општине Модрича.				

Слика 4. План излагања извода из Привременог бирачког пописа

3.5 Određivanje biračkih mjesta, podjela biračkih mjesta

Postupak određivanja biračkih mjesta izbornog povjerenstva počinje odmah nakon raspisivanja izbora i on obuhvata:

- preliminarno raspoređivanja ulica na biračka mjesta
- konačno utvrđivanje biračkih mjesta
- donošenje odluke o određenim biračkim mjestima i
- određivanje lokacija biračkih mjesta.

Za potrebe određivanja biračkih mjesta izbornog povjerenstva se koristi podacima o broju birača u osnovnoj izbornoj jedinici i broju birača u određenoj ulici, te zemljopisnom rasporedu ulica. Kako bi preliminarno utvrdilo broj biračkih mjesta, izbornog povjerenstvo ukupni broj birača u izbornoj jedinici dijeli sa brojem 800.³²

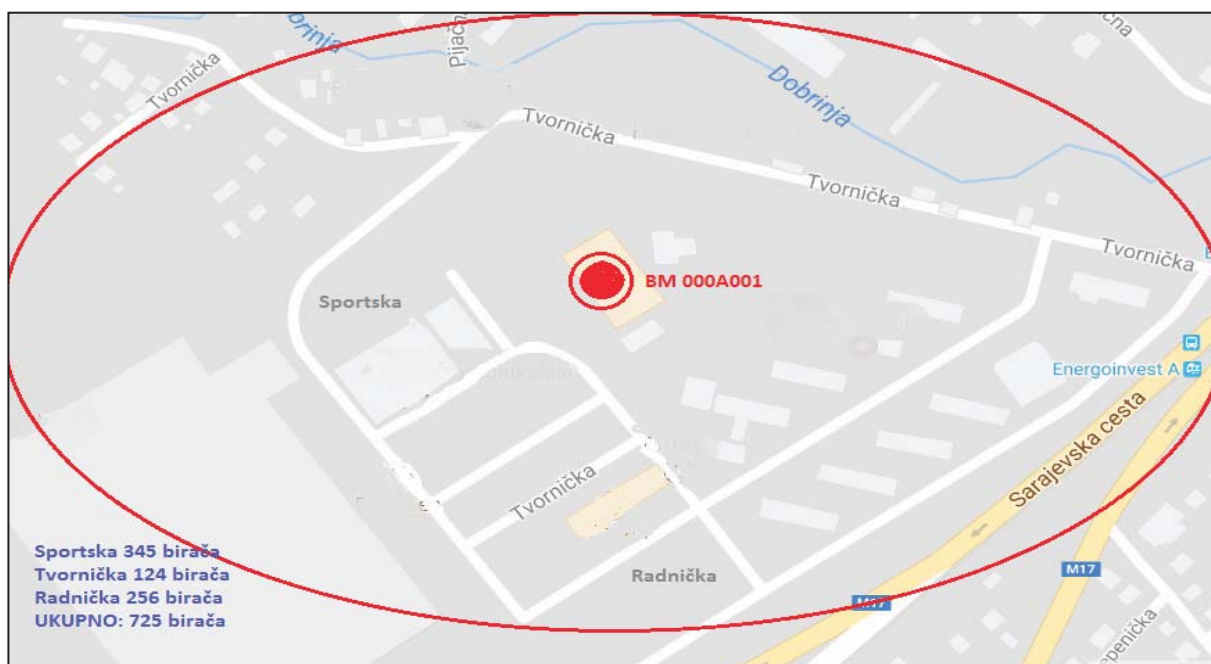
Primjer 1.

Broj birača 10.000:800 = 12,5 približno 13 biračkih mjesta

Nakon ovog postupka vrši se označavanje na karti područja ulica u neposrednoj blizini koja mogu pripadati zajedničkom biračkom mjestu.

Uvidom u raspored ulica i broj birača u pojedinim ulicama, izbornog povjerenstvo vrši preliminarno grupiranje ulica prema najbližem biračkom mjestu, vodeći računa o udaljenosti birača od biračkog mjesta.

Po grupiranju ulica na biračkom mjestu, izbornog povjerenstvo utvrđuje koliki broj birača je raspoređen na biračkom mjestu.

Karta 1. Primjer rabljenja mape za određivanje BM

³² Ibid., Članak 5.2.

Ukoliko je broj birača veći od dozvoljenog broja propisanog Izbornim zakonom BiH, izborno povjerenstvo formira novo biračko mjesto, preraspoređujući kompletnu ulicu ili dio ulice na novo biračko mjesto.

Izuzetno:

Ukoliko ne postoji mogućnost pridruživanja kompletne ulice, iz razloga što sadrži veći broj birača od 1.000, a nema određene kućne brojeve, izborno povjerenstvo kompletnu ulicu dodjeljuje jednom biračkom mjestu. Navedeno biračko mjesto će izborno povjerenstvo podijeliti na više biračkih mjesta abecedno/azbučno na A, B ... itd..

Primjer 2.

Radnička ulica broji 1365 birača i nema određene kućne brojeve, te se pridružuje jednom biračkom mjestu 000A001, nakon toga se vrši potpodjela biračkog mjesta na A i B biračko mjesto 000A001A (prezimana koja počinju od A-K) i 000A001B (prezimana koja počinju od L-Ž) abecedno/azbučno. Ovaj postupak se odvija kroz aplikacije "Pasivna registracija" i "SBP", koji su dio Jedinственог izbornog informacijskog sustava Bosne i Hercegovine (JIIS BiH).

Važno!!!

Na biračkom mjestu u pravilu ima do 800 birača, a taj broj ne može biti i veći od 1.000.³³

Poslije izvršenog raspoređivanja ulica na biračko mjestu, putem aplikacije "Pasivna registracija" vrši se unos/otvaranje biračkih mjesta.

Otvorenom biračkom mjestu pridružuje se ulice prema preliminarnom rasporedu koji je urađen u prethodnim koracima.

Nakon što je izborno povjerenstvo izvršilo unos svih ulica na biračka mjesta provjerava broj birača na njima, te donosi odluku o određenim biračkim mjestima.

Izborna povjerenstva ovu aktivnost rade u razdoblju od dana raspisivanja izbora do 65 dana prije dana održavanja izbora.

Navedena biračka mjesta koriste se za postupak žrijebanja članova biračkih odbora, te za izradu Izvoda iz Središnjeg biračkog popisa.

Najkasnije 15 dana prije dana raspisivanja izbora, izborno povjerenstvo utvrđuje lokaciju biračkog mjesta, te objavljuje koja su biračka mjesta određena za glasovanje.³⁴

³³ *Ibid.*, Članak 5.2. stavak (1).

³⁴ *Ibid.*, Članak 5.1 stavak (5).

Važno!!!

Biračko mjesto se ne može nalaziti u vjerskom objektu, zgradi tijela vlasti, zgradi koja je vlasništvo političke stranke ili u kojoj je sjedište političke stranke, zgradi koja je rabljena kao mjesto za mučenja ili zlostavljanja, ili mjestu gdje se služi ili konzumira alkohol.³⁵

Središnje izborno povjerenstvo BiH može promijeniti lokaciju biračkog mjesta ako utvrdi da nije pogodna za glasovanje.³⁶

3.6 Imenovanje i obuka članova biračkih odbora

U biračkim odborima zastupljeni su predstavnici političkih subjekata koji su ovjereni za sudjelovanje na izborima u izbornoj jedinici u kojoj se imenuju birački odbori, primjenjujući sustav žrijebanja koji je provelo Središnje izborno povjerenstvo BiH sukladno članku 5.15 stavak (2) Izbornog zakona BiH.

Središnje izborno povjerenstvo BiH najkasnije 60 dana prije dana održavanja izbora dostavlja izbornim povjerenstvima osnovnih izbornih jedinica popis **političkih subjekata** i omjer zastupljenosti u biračkim odborima prema rezultatima javno provedenog ždrijeba.³⁷

Pozicija utvrđena žrijebom	Lista ovjerenih političkih subjekata za osnovnu izbornu jedinicu	Omjer zastupljenosti u dodjeli mjesta u BO
1.	Stranka A	1/1
2.	Stranka B	1/1
3.	Koalicija X	1/1
4.	NK Z	1/1
Do N

Tablica 2. Poredak i zastupljenost političkih subjekata

Izorno povjerenstvo za potrebe dodjele biračkih mjesta priprema tablicu biračkih mjesta u svojoj izbornoj jedinici sa poretkom od početnog biračkog mjesta koje nosi oznaku XXXA001... itd.

BM	Broj članova BO	Dodjela mjesta u biračkom odboru					Krug dodjele mjesta
XXXA001	3						
XXXA002	3						
XXXA003	3						
do XXXA.....							

Tablica 3. Poredak biračkih mjesta

Izborna povjerenstva dodjelu mjesta u biračkim odborima započinju od rednog broja 1, a završavaju posljednjim rednim brojem na listi, čime se završava jedan krug (prvi krug) dodjele mjesta u biračkim odborima.

³⁵ *Ibid.*, Članak 5.1 stavak (3).

³⁶ *Ibid.*, Članak 5.1 stavak (2).

³⁷ Članak 10. stavak (2) Pravilnik o utvrđivanju kvalifikacija i postupku imenovanja članova biračkih odbora.

Nakon iscrpljivanja cijele liste ovjerenih političkih subjekata Tablica 1., prvi krug dodjele mjesta je završen. Krugovi dodjele mjesta se ciklično ponavljaju sve do konačne popune svih pozicija u svim biračkim odborima.

BM	Broj članova BO	Dodjela mjesta u biračkom odboru					Krug dodjele mjesta
XXXA001	3	Stranka A	Stranka B	Koalicija X	-	-	1
XXXA002	3	NK Z	Stranka A	Stranka B			2
XXXA003	3	Koalicija X	NK Z	Stranka A	-	-	3
do XXXA.....							

Tablica 4. Prikaz dodjeljenih pozicija političkim subjektima u biračkim odborima

Izorno povjerenstvo obvezno je pravodobno uputiti pisani poziv svim političkim subjektima iz Tablice 1., ovjerenim za sudjelovanje na izborima u izornoj jedinici za koju se imenuje birački odbor, da nazoči dodjeli mjesta u biračkom odboru, koje će obaviti izorno povjerenstvo najkasnije 60 dana prije dana održavanja izbora. Političkom subjektu koji nije bio nazočan kod postupka dodjele mjesta u biračkom odboru izorno povjerenstvo dužno je dostaviti tablični pregled rezultata dodjele pozicija odmah po okončanju postupka, a najkasnije u roku od dva dana.

Prijedlog kandidata za članove biračkih odbora politički subjekt dostavlja izornom povjerenstvu na obrascu SG-1 – izjava, koji je potpisala ovlaštena osoba vodeći računa da predloženi kandidati ispunjavaju posebne uvjete i da su fizički sposobni za obavljanje poslova u biračkom odboru.³⁸

Mjesta zamjenika članova biračkih odbora popunjavaju se iz istih političkih subjekata koji su ždrijebanjem određeni za popunjavanje članstva za dato biračko mjesto.

Važno!!!

Član biračkog odbora mora ispunjavati posebne uvjete:

- da ima boravište u općini za koju se imenuje birački odbor, u pravilu da je upisan u izvod iz Središnjeg biračkog popisa za biračko mjesto za koje se imenuje
- da ima najmanje završenu srednju školu, odnosno III., IV. ili V. stepen stručne spreme
- da ima certifikat koji je izdalo izorno povjerenstvo ili Središnje izorno povjerenstvo BiH i
- da mu nije izrečena sankcija od Središnjeg izbornog povjerenstva BiH.³⁹

³⁸ Ibid., Članak 10. stavak (6).

³⁹ Ibid., Članak 2.

Nakon donošenja odluke, izborno povjerenstvo obvezno je dostaviti političkim subjektima Odluku o imenovanju članova biračkih odbora, te je objaviti na oglasnoj ploči ili na drugi pogodan način staviti na uvid javnosti.⁴⁰

Na odluku izbornog povjerenstva o imenovanju predsjednika, članova biračkih odbora i njihovih zamjenika može se uložiti prigovor izbornom povjerenstvu u roku od 24 sata od prijema odluke o imenovanju biračkih odbora.

Svi imenovani članovi biračkih odbora dužni su završiti obuku koju organizira izborno povjerenstvo sukladno Planu i programu edukacije koji je donijelo Središnje izborno povjerenstvo BiH. Nakon završene obuke prema utvrđenoj metodologiji vrši se provjera znanja, te se uspješnim članovima biračkih odbora dodjeljuju certifikati.⁴¹

3.7 Sigurnost i primopredaja izbornog materijala

Središnje izborno povjerenstvo BiH odgovorno je za pravodobno tiskanje, distribuciju i sigurnost izbornog materijala dok ga ne preuzme izborno povjerenstvo.⁴²

Izborni materijal⁴³ se generalno dijeli u dvije skupine: (1) Osjetljivi izborni materijal i (2) ostali izborni materijal.

Važno!!!

Osjetljivi izborni materijal:

- glasački listići, obrasci koji se koriste na biračkom mjestu (ZARBO, BS, BSO, BSN, BSM, ZR i dr.)⁴⁴ i izvodi iz konačnog Središnjeg biračkog popisa po biračkim mjestima.

Ostali izborni materijal:

- kandidatske liste i dio potrošnog izbornog materijala (poster, glasačke kabine i dr.).

Dostavljanje izbornog materijala izornoj komisiji vrši se u sljedećim rokovima: osjetljivi izborni materijal najkasnije tri dana prije dana održavanja izbora, a ostali izborni materijal najkasnije 20 dana prije dana održavanja izbora.

U cilju prijema izbornog materijala, izborno povjerenstvo u suradnji sa mjerodavnim tijelima dužno je osigurati adekvatan prostor za skladištenje i poduzeti sve mjere fizičke i sigurnosne zaštite tog materijala.

Tijekom preuzimanja izbornog materijala od Središnjeg izbornog povjerenstva BiH, izborno povjerenstvo provjerava ukupan broj primljenih kutija glasačkih listića i ostalog izbornog

⁴⁰ *Ibid.*, Članak 10.

⁴¹ *Ibid.*, Članak 20.

⁴² Članak 2.9 točka 7. Izbornog zakona BiH.

⁴³ Članak 3. Pravilnika o provedbi izbora u Bosni i Hercegovini.

⁴⁴ *Ibid.*, Članak 91.

materijala i potvrđuje prijem popunjavanjem i potpisivanjem primopredajnog obrasca izbornog materijala – obrazac PO-1 i obrazac PO-2.

Originalni primjerak potpisanih obrazaca PO-1, PO-2, zadržava izbornu povjerenstvo dok umnoške obrazaca preuzima ovlašteni djelatnik Središnjeg izbornog povjerenstva BiH.

Važno!!!

Ukoliko izbornu povjerenstvo, nakon prijema izbornog materijala, uoči određene nedostatke u pogledu količine i vrste primljenog izbornog materijala, dužno je odmah, a najkasnije u roku od 12 sati od prijema izbornog materijala, pismeno izvijestiti Središnje izbornu povjerenstvo BiH kako bi se otklonili uočeni opravdani nedostaci.

BOSNA I HERCEGOVINA CENTRALNA IZBORNA KOMISIJA SREDIŠNJE IZBORNO POVJERENSTVO			БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА ЦЕНТРАЛНА ИЗБОРНА КОМИСИЈА	
PO-1				
PRIMOPREDAJNI OBRAZAC IZBORNOG MATERIJALA OPĆINSKA/GRADSKA-IZBORNA JEDINICA: ŠIFRA:				
1. Otpremni izvještaj iz državnog Centralnog izbora na kompjuter BiH Središnjeg izbornog povjerenstva BiH	Ime i prezime (Štampanim/Iskopijskim slovima):			
	Broj lične kartice/osobne iskaznice:		Datum / mjesec i vrijeme:	
	Potpis:			
2. VRSTA MATERIJALA: A. MATERIJAL ZA BIRAČKA MJESTA-BM				
Broj paleta:	BROJ KUTIJA BIRAČKOG MATERIJALA:			
	BROJ LISTIĆI I BIRAČKIH SPISKOVA:			
	VRSTA I KOLIČINA PAPIRA:			
B. OSTALI MATERIJAL ZA BIRAČKA MJESTA BM				
Broj paleta:	BROJ LISTIĆI GLASAKIĆI KUTIJA:			
	BROJ PAKOVANA/KARTONSKIH ZASTORA ZA BIE:			
	BROJ GLASAKIĆI KARTONSKIH KUTIJA (za pokriveno rimo):			
3. Podaci o transportnoj kompjuzijiprevozniku (VOZAČ)	Ime i prezime (Štampanim/Iskopijskim slovima):			
	Broj lične kartice/osobne iskaznice:		Datum / mjesec i vrijeme:	
	Potpis:			
Općinska/gradska izborna komisija/povjerenstvo: Potvrđujem prijem izbornog materijala prema gore navedenim podacima.				
4. Prijem izbornog materijala u svaku kućicu/OD/OD/OD/OD	Ime i prezime (Štampanim/Iskopijskim slovima):			
	Broj lične kartice/osobne iskaznice:		Datum / mjesec i vrijeme:	
	Potpis:			
Košarka / profil: 1. BIE/BA - CENTRALNA IZBORNA KOMISIJA / SREDIŠNJE IZBORNO POVJERENSTVO BiH 2. ZLAWA - ZA SKLADISNE CENTRALNE IZBORNE KOMISIJE I BIRAČKIM MJESTIMA IZBORNOG POVJERENSTVA BiH 3. ZELIČKA - IZBORNA KOMISIJA OPĆINE BIE/STP/OD/OD 4. ŽITTA - ZA TRANSPORTNE KOMITANITI (VOZAČI)				

Slika 5. Obrazac Primopredajni PO-1

Nakon preuzimanja izbornog materijala izorno povjerenstvo je odgovorno za njegovu sigurnost i zaštitu. Izorno povjerenstvo najkasnije 12 sati prije otvaranja biračkog mjesta na dan izbora, obvezno je dostaviti biračkom odboru cjelokupan izborni materijal za to biračko mjesto.⁴⁵

Izorno povjerenstvo donosi plan predaje izbornog materijala biračkom odboru. Prema planu izorno povjerenstvo će dan prije, a najkasnije 12 sati prije otvaranja biračkih mjesta, dostaviti biračkom odboru izborni materijal na biračko mjesto i to:

- izvod iz Središnjeg biračkog popisa za određeno biračko mjesto
- odgovarajući broj glasačkih listića
- odgovarajući broj glasačkih kutija
- komplet obrazaca za biračko mjesto
- kandidatske liste, odnosno postere s izgledom glasačkih listića na kojima se glasuje u toj izornoj jedinici
- postere s uputama o načinu glasovanja i informativnim sadržajima za birače i
- potrošni materijal prema specifikaciji iz Zapisnika neophodan za proces glasovanja i brojanja glasačkih listića.

Prijem materijala birački odbor evidentira u Zapisnik o radu biračkog odbora (ZARBO).

Birački odbor je odgovoran za sigurnost od trenutka prijema izbornog materijala do završetka svojih dužnosti i uručenja izbornog materijala izbornom povjerenstvu nakon zatvaranja biračkog mjesta.

Važno!!!

U slučaju da je izborni materijal dostavljen nepotpun ili u neispravnom stanju birački odbor odmah obavještava izorno povjerenstvo koje je obvezno odmah, a najkasnije do otvaranja biračkog mjesta otkloniti sve uočene nedostatke.

Nakon zatvaranja biračkih mjesta i okončanja procesa brojanja i svih aktivnosti na biračkom mjestu, birački odbor dostavlja propisno upakiran izborni materijal izbornom povjerenstvu.

Izorno povjerenstvo pri preuzimanju izbornog materijala od biračkog odbora provjerava da li je izborni materijal upakiran na propisan način i potvrđuje prijem u primopredajnom obrascu izbornog materijala BO-IP.

⁴⁵ *Ibid.*, Članak 16.

OBRAZAC: BO-İK

**ZAPISNIK O PRIMOPREDAJI
IZBORNOG MATERIJALA SA BIRAČKOG MJESTA**

DATUM: _____ VRIJEME: _____

OSNOVNA IZBORNA JEDINICA	ŠIFRA BIRAČKOG MJESTA

IZBORNI MATERIJAL	KOLIČINA	NAPOMENA
Vreće sa prebrojanim glasačkim listićima		
Vreće sa neiskorištenim glasačkim listićima		
Vreća sa materijalom za Centralnu izbornu komisiju BiH		
Koverta sa obrascima sa biračkog mjesta		
Glasačka kutija		

Materijal predao	Materijal primio
_____	_____
Predsjednik/član BO	Predsjednik/član IK

UPUTSTVO O POPUNJAVANJU OBRASCA

Ovaj obrazac popunjava izborna komisija prilikom prijema izbornog materijala od biračkog odbora. Original popunjenog obrasca zadržava izborna komisija, a kopiju obrasca dužna je osigurati za lice koje je predalo izborni materijal. Izborna komisija obavezna je popuniti sve tražene podatke s tim što se u rubriku NAPOMENA upisuje da li je primljeni materijal kompletan, odnosno ukoliko nije – šta od materijala nedostaje.

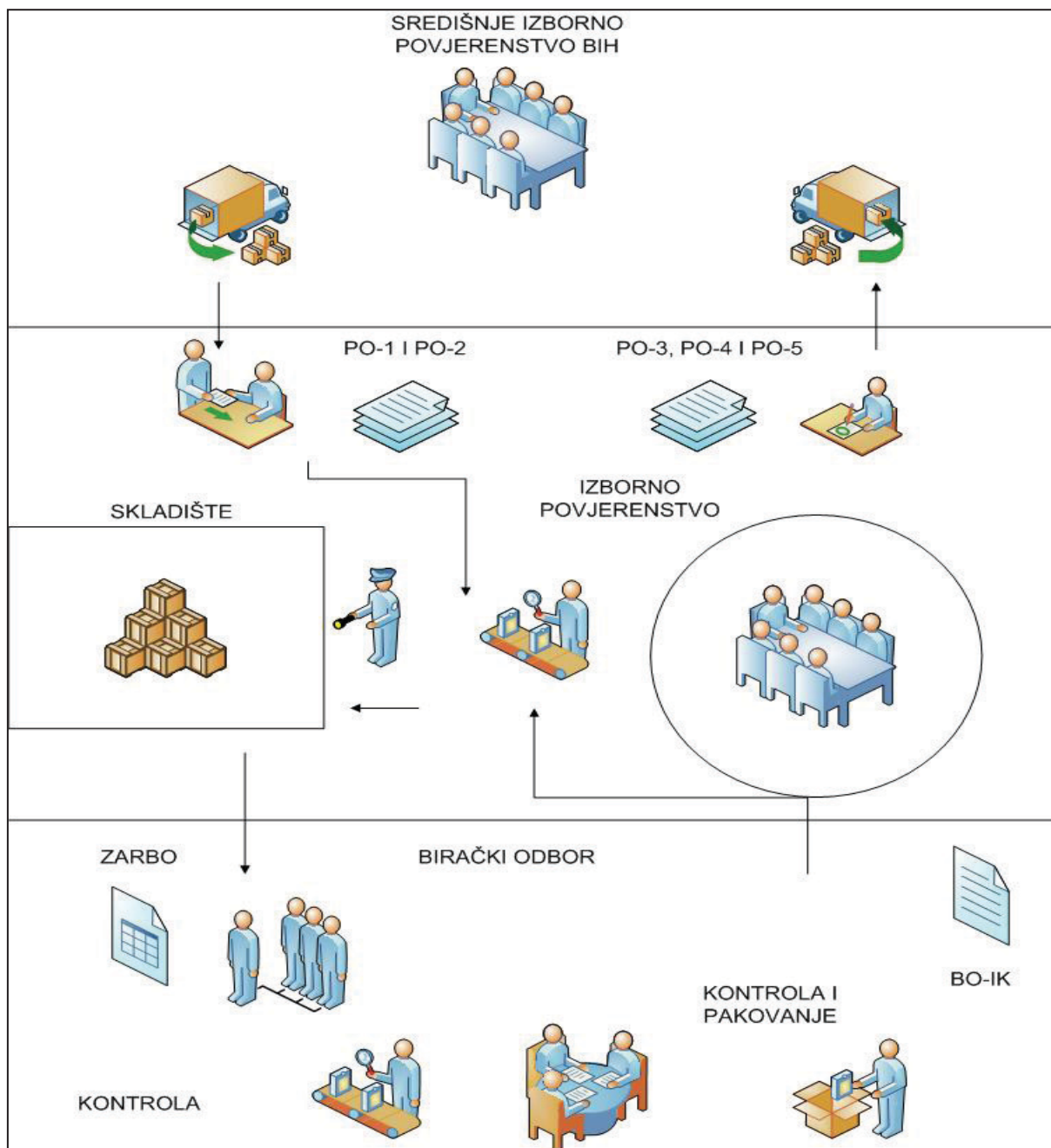
Slika 6. Izgled obrasca BO-IP

Ako izborno povjerenstvo uoči određene nedostatke, vraća izborni materijal biračkom odboru sa zahtjevom za otklanjanje uočenih nedostataka.

Dok ne preuzme materijal izborno povjerenstvo skladišti materijal na sigurno mjesto te priprema odgovarajuće primopredajne obrasce (Obrazac PO-3, obrazac PO-4 i obrazac PO-5, *Pravilnik o provođenju izbora u BiH, Sl. glasnik BiH, br 29/18, stranice 606 do 617*).

Izborni materijal sa biračkog mjesta u odsutnosti i biračkog mjesta za izdavanje nepotvrđenih glasačkih listića jeste materijal koji se prvi preuzima. Nakon preuzimanja ovog materijala slijedi preuzimanje biračkog materijala sa redovitih biračkih mjesta.

O datumu i vremenu predaje i preuzimanja izbornog materijala, izborno povjerenstvo obavještava Središnje izborno povjerenstvo, koje sačinjava poseban operativni plan predaje i preuzimanja izbornog materijala.

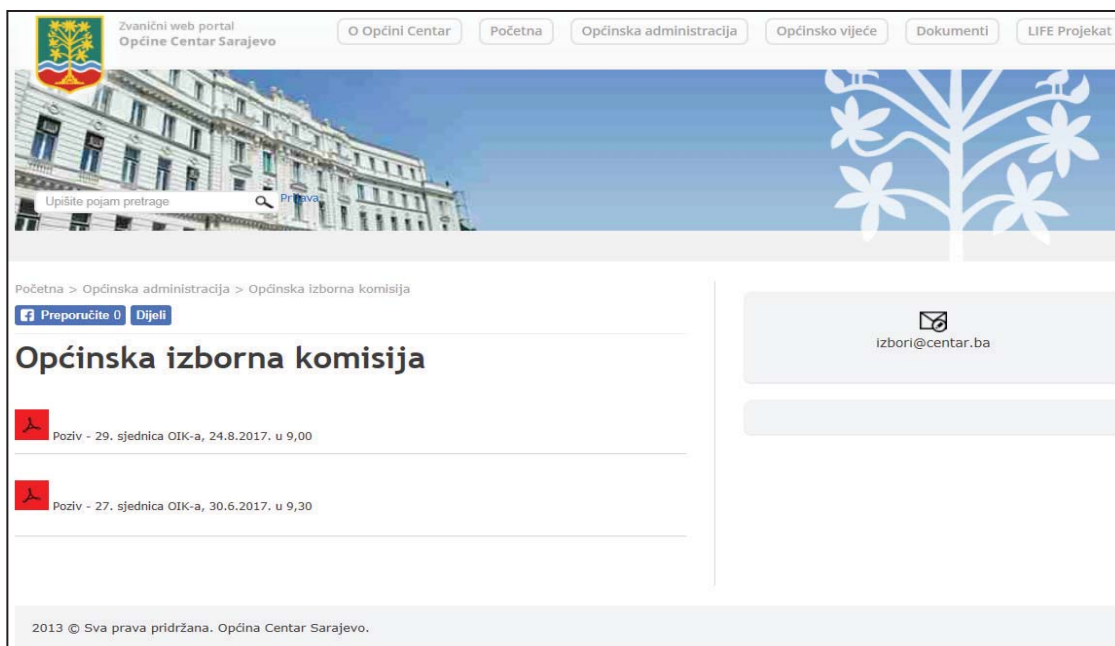

Shema 2. Prijema i predaje izbornog materijala

3.8 Informiranje birača i drugih učesnika u izbornom procesu

Izorno povjerenstvo u cilju pravodobnog informiranja birača, transparentnosti i osiguranja uvida javnosti u svoj rad kreira internetsku stranicu samostalno ili u okviru već postojeće internetske stranice općine/grada.

Ako ne postoji mogućnosti za internetsko oglašavanja ili izorno povjerenstvo ima druge mogućnosti infomiranja ili obavještavanje o svom radu, izorno povjerenstvo može koristiti i druga sredstva kao što su: lokalni elektronski mediji, oglasne ploče, lokacije koji imaju namjenski prostor za oglašavanje i dr.

Slika 7. Izgled zvanične stranice Izbornog povjerenstva Centar Sarajevo⁴⁶

Slika 8. Izgled zvanične stranice izbornog povjerenstva Kakanj⁴⁷

Izorno povjerenstvo obvezno je na transparentan način i pravodobno obavijestiti javnost i birače o sljedećem:

- o održavanju sjednice izbornog povjerenstva
- objaviti usvojenu odluku, naročito, odluku o određivanju biračkih mjesta, odluku o imenovanju biračkih odbora, odluku o određivanju lokacija biračkih mjesta i dr. putem

⁴⁶ Izvor: <http://www.centar.ba/stranica/izbori-2018>.

⁴⁷ Izvor: <http://kakanj.com.ba/v4/category/opcinska-izborna-komisija/>.

web-stranice izbornog povjerenstva ili web-stranice općine i/ili oglasne table općine ili na drugi pogodan način koji odredi izorno povjerenstvo

- objaviti Plan izlaganja privremenog biračkog popisa
- informirati birače o vremenu rada CBP, te rokovima za promjenu biračke opcije
- obavijestiti stranku o tijeku postupka
- omogućiti pristup svim relevantnim dokumentima izbornog povjerenstva sukladno zakonu, osim ako izorno povjerenstvo, u interesu morala, javnog reda ili nacionalne sigurnosti u demokratskom društvu ili u drugim slučajevima utvrđenim Poslovníkom o radu izbornog povjerenstva, odluči drugačije
- te o drugim značajnim aktivnostima izbornog povjerenstva.

3.9 Izborni promatrači

Predstavnici međunarodnih promatrača, udruga građana, i političkih subjekta mogu promatrati sve izborne aktivnosti u Bosni i Hercegovini.⁴⁸

Da bi ovlašteni predstavnici političkih subjekata, koji su ovjereni za učešće na izborima, promatrali izborne aktivnosti Središnjeg izbornog povjerenstva oni moraju biti akreditirani. Zahtjev za akreditiranje podnose Središnjem izbornom povjerenstvu BiH za akreditiranje promatrača za promatranje (1) rada Središnjeg izbornog povjerenstva BiH i (2) rada Glavnog centra za brojanje.

Izbornom povjerenstvu u osnovnoj izornoj jedinici, unutar izborne jedinice za koju se kandidiraju, predstavnici političkih subjekata podnose zahtjev za akreditiranje promatrača za promatranje (1) rada izbornog povjerenstva osnovne izborne jedinice, (2) Centra za birački popis, (3) rada na biračkom mjestu i (4) odvijanja izbornog procesa na drugim izbornim mjestima

Uz zahtjev, politički subjekt prilaže popunjenu listu predloženih promatrača koja sadrži ime i prezime, broj važeće osobne iskaznice i jedinstveni matični broj promatrača, te obrazac pravila ponašanja s potpisanom izjavom o poštivanju tajnosti glasovanja svakog predloženog promatrača.

Zahtjev za akreditiranje koji politički subjekt podnese izbornom povjerenstvu u osnovnoj izornoj jedinici unutar izborne jedinice za koju se kandidira smatrat će se važećim ako su ga potpisale osobe koje su u prijavi za ovjeru za sudjelovanje na izborima navedene kao osobe ovlaštene za zastupanje i čiji je potpis deponiran kod Središnjeg izbornog povjerenstva BiH ili izbornog povjerenstva.

Akreditiranje međunarodnih promatrača i promatrača udruga građana vrši Središnje izorno povjerenstvo BiH.⁴⁹

Rok za podnošenje zahtjeva za izdavanje akreditacije teče od dana raspisivanja izbora. Krajnji

⁴⁸ Članak 17.1 Izbornog zakona BiH.

⁴⁹ Članak 4 i 5 Upute o uvjetima i procedurama za akreditiranje izbornih promatrača u Bosni i Hercegovini

rok za podnošenje zahtjeva za izdavanje akreditacije političkim subjektima i udrugama je 15 dana prije dana održavanja izbora. Mjerodavno izborno povjerenstvo će o zahtjevima donijeti odluku najkasnije u roku od deset dana od dana podnošenja zahtjeva.

Rad sa promatračima

Procedura pristupa promatranju izbornih aktivnosti akreditiranog promatrača je sljedeća:

- pokazati osobni identifikacijski dokument ovlaštenoj osobi tijela za provedbu izbora
- ovlaštena osoba provjerit će promatračev identifikacijski dokument s fotografijom, kako bi utvrdila da se ime promatrača nalazi na akreditaciji
- ovlaštena osoba zapisat će ime promatrača, naziv subjekta koji ga je akreditirao i njegov broj akreditacije u Zapisnik o radu biračkog odbora, evidentirajući vrijeme kada je promatrač stigao i vrijeme kada je promatrač napustio prostorije, kako bi se broj promatrača ograničio na jednog promatrača u isto vrijeme na jednom izbornom mjestu, ako se radi o promatraču političkog subjekta ili udruge
- ovlaštena osoba zadržat će identifikacijski dokument do trenutka kada promatrač napušta izborno mjesto. Kada promatrač napušta izborno mjesto, dužan je obavijestiti ovlaštenu osobu o napuštanju prostorija, nakon čega će mu biti vraćen identifikacijski dokument. Prilikom napuštanja mjesta promatranja, promatrač zadržava akreditaciju.

Akreditirani promatrač potpisuje Izjavu o pravilima ponašanja i o poštivanju tajnosti glasovanja (Obrazac AP-IIP) i dužan je pridržavati se sljedećih pravila ponašanja:

- da bude nepristrasan
- da se ne miješa u izborni proces koji uključuje upis birača u Središnji birački popis, proceduru na dan glasovanja ili brojanja glasova, i da poštuje tajnost glasovanja
- da ne pokušava da vrši bilo kakav utjecaj na lice u svezi s njegovim izborom biračkih opcija ili načinom na koji će označiti glasački listić
- da poštuje odredbe Izbornog zakona BiH.

Tijelo za provedbu izbora oduzet će status akreditiranom promatraču i udaljiti ga sa izbornog mjesta tijekom posmatranja izbornog procesa ako promatrač:

- ometa izborne aktivnosti
- ne poštuje tajnost glasovanja
- ne nosi službenu akreditaciju
- nosi oznake koje ga povezuju s određenom političkim subjektom.

U postupku udaljavanja akreditiranog promatrača sa izbornog mjesta, predstavnik tijela za provedbu izbora treba prethodno upozoriti akreditiranog promatrača koji ometa izborni proces i poduzeti sve druge raspoložive mjere i radnje da ometanje prestane, a ako akreditirani promatrač nastavi ometanje, udaljit će ga sa izbornog mjesta. Svako udaljavanje s biračkog mjesta treba zabilježiti u Obrazac Z8 Zapisnika o radu biračkog odbora. Mjerodavno tijelo za provedbu izbora obavijestit će političkog subjekta, udruhu – odnosno međunarodnog promatrača o poništenju akreditacije.

Važno!!!

Ozbiljnim kršenjima izbornog procesa smatra se:

- kršenje propisa i procedura koje se ponavlja
- povreda tajnosti glasovanja
- utjecaj na slobodan izbor birača
- o kršenje propisa i procedura koje može utjecati na točnost izbornih rezultata.

BOSNA I HERCEGOVINA CENTRALNA IZBORNA KOMISIJA SREDIŠNJE IZBORNO POVJERENSTVO		БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА ЦЕНТРАЛНА ИЗБОРНА КОМИСИЈА	
Ime: _____		PS-	
Prezime: _____			
Pravo promatranja prema odluci SIP BiH br. _____		Promatrač tijekom promatranja izbornog procesa neće ometati izborne aktivnosti i poštivat će tajnost glasovanja. Za vrijeme promatranja izbornih aktivnosti, promatrač će nositi službenu akreditaciju i neće nositi bilo kakva obilježja ili oznake koje ga povezuju s određenom političkom strankom, koalicijom, listom neovisnih kandidata, neovisnim kandidatom i kandidatom sa posebne liste kandidata pripadnika nacionalnih manjina	
Nadnevak: _____			
Ovjerava: _____		MP	

Slika 9. Izgled akreditacije promatrača političkog subjekta

BOSNA I HERCEGOVINA CENTRALNA IZBORNA KOMISIJA SREDIŠNJE IZBORNO POVJERENSTVO		БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА ЦЕНТРАЛНА ИЗБОРНА КОМИСИЈА	
Ime: _____		PU-	
Prezime: _____			
Pravo promatranja prema odluci SIP BiH br. _____		Promatrač tijekom promatranja izbornog procesa neće ometati izborne aktivnosti i poštivat će tajnost glasovanja. Za vrijeme promatranja izbornih aktivnosti, promatrač će nositi službenu akreditaciju i neće nositi bilo kakva obilježja ili oznake koje ga povezuju s određenom političkom strankom, koalicijom, listom neovisnih kandidata, neovisnim kandidatom i kandidatom sa posebne liste kandidata pripadnika nacionalnih manjina.	
Nadnevak: _____			
Ovjerava: _____		MP	

Slika 10. Izgled akreditacije promatrača udruge građana

BOSNA I HERCEGOVINA CENTRALNA IZBORNA KOMISIJA SREDIŠNJE IZBORNO POVJERENSTVO		БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА ЦЕНТРАЛНА ИЗБОРНА КОМИСИЈА	
Name: _____		MP-	
Surname: _____			
Right to observe as per BiH CEC Decision No : _____		While observing the electoral process, the observer shall not disturb the electoral activities and he/she shall respect the secrecy of voting. While observing electoral activities, an observer shall wear the official accreditation card and shall not wear any insignia or markings which affiliate him/her with a specific political party, coalition, list of independent candidates, an independent candidate, and a candidate from a separate list of candidates representatives of national minorities.	
Date: _____			
Approved by: _____		Stamp	

Slika 11. Izgled akreditacije međunarodnog promatrača

IV. IZBORNI DAN

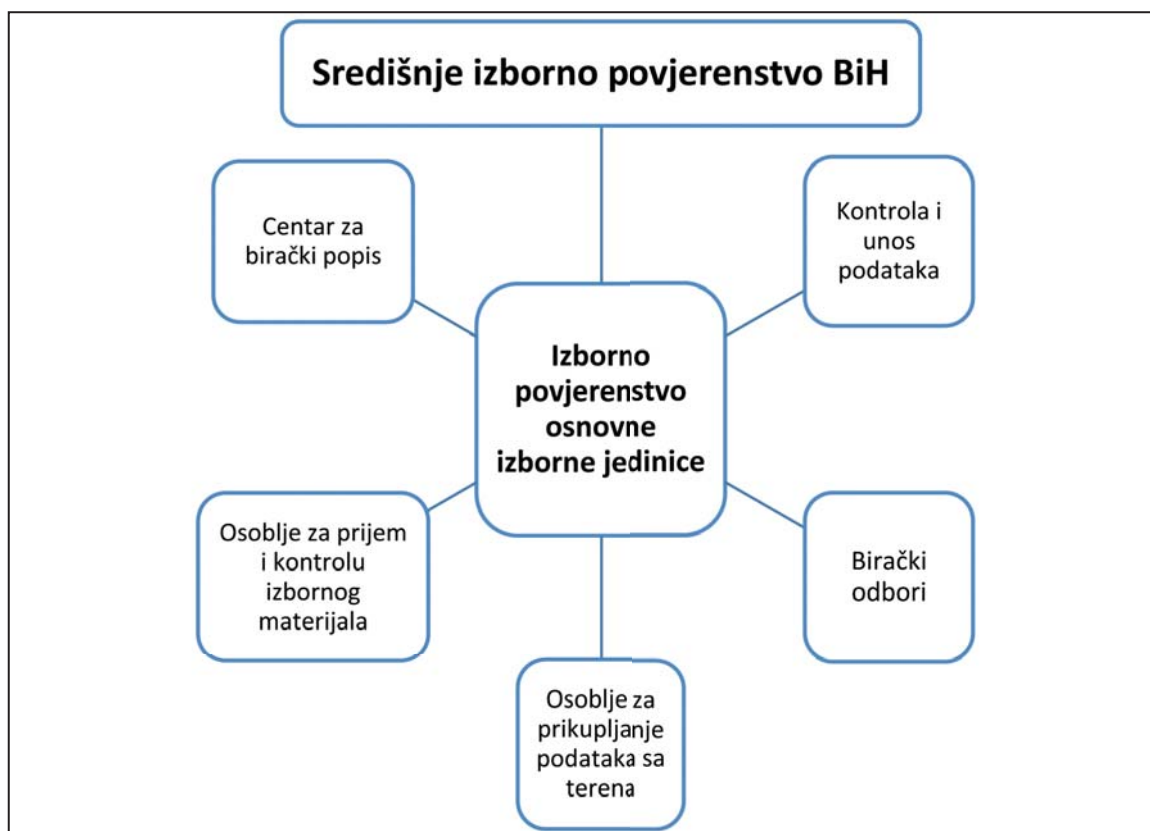
4.1 Pripreme i organizacija rada izbornog povjerenstva na izborni dan

Izborni proces predstavlja sustav složenih i kompleksnih operativno-tehničkih radnji koje uključuju veći broj različitih sudionika i čija realizacija se odvija u kratkom vremenskom intervalu.

Za realizaciju ovako složenog procesa, izborno povjerenstvo angažira veći broj osoblja (ovisno o veličini osnovne izborne jedinice). Potrebno je da svaki član izbornog povjerenstva ima konkretno zaduženje. Važno je uspostaviti i redovitu kontrolu i nadgledanje rada Centra za birački popis (Članak 2.13 IZ BiH).

Kako bi osoblje uspješno surađivalo, te izvršavalo zadatke, nepohodno je da izborno povjerenstvo izvrši obuke sudionika, dodjeli jasna i precizna zaduženja svim sudionicima u izbornom procesu.

Za potrebe organizacije rada izborno povjerenstvo će od Središnjeg izbornog povjerenstva BiH dobiti Plan aktivnosti sa vremenskim odrednicama u kojem roku i na koji način dostavljati podatke i izvješćivati.

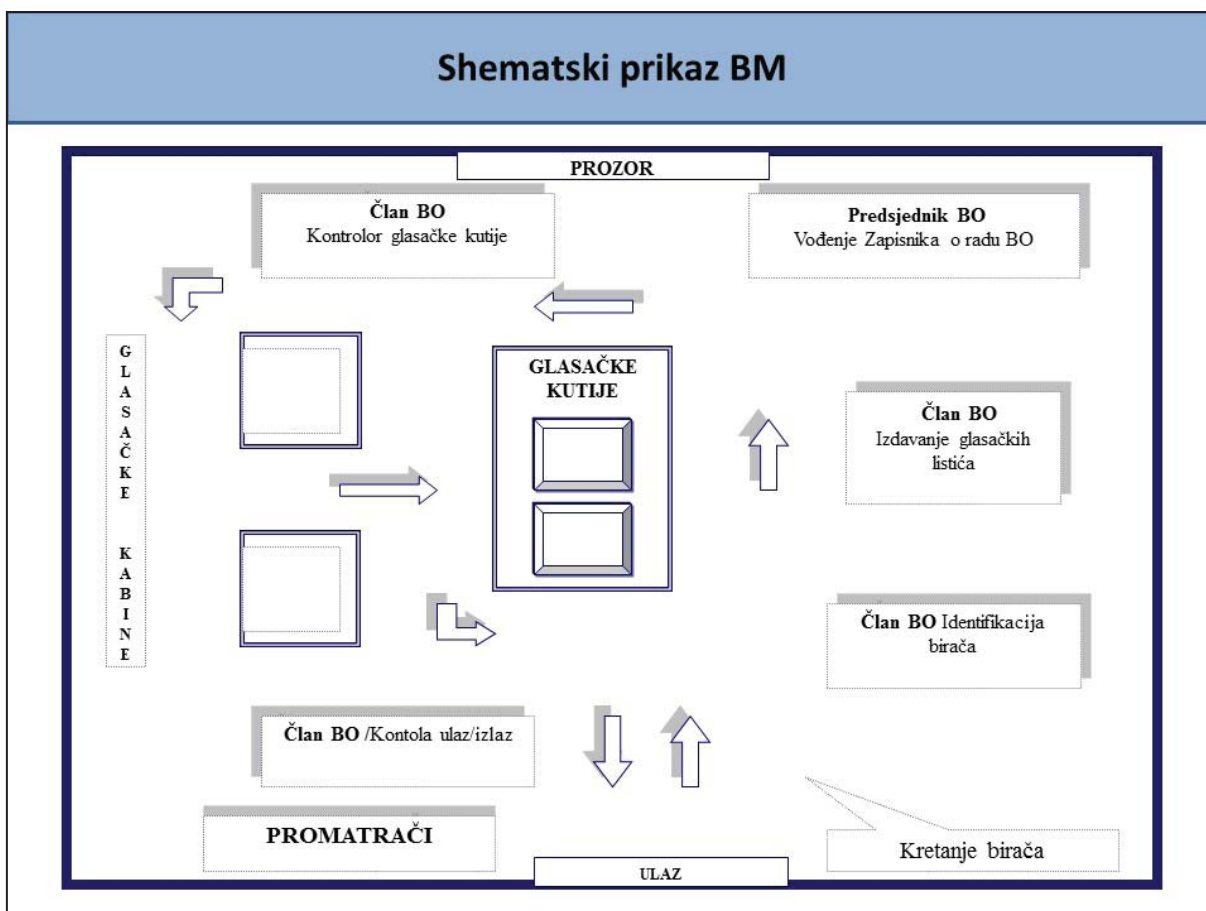
Shema 3. Grafčki prikaz međusobne povezanosti svih sudionika izbornog procesa na dan izbora

4.2 Radnje na dan izbora na biračkom mjestu

Članovi biračkog odbora dan prije održavanja izbora vrše uređenje prostora biračkog mjesta. Biračko mjesto se otvara u 7:00 sati, a zatvara u 19:00 sati. Na dan izbora članovi biračkog odbora na biračko mjesto dolaze najmanje jedan (1) sat prije otvaranja biračkog mjesta.

Po dolasku na biračko mjesto, birački odbor vrši sljedeće radnje:

- pregled biračkog mjesta (uklanjanje plakata ili drugog političkog sadržaja u krugu od 50 m)
- popunjavanje ZARBO (Izjava Z3, ispisivanje podataka na kuverte/pakete)
- popunjavanje obrasca brojnog stanja (BS) – broj birača na izvodu iz SBP
- ručno brojanje primljenih glasačkih listića i upisivanje podataka u obrazac BP
- pokazivanje prazne glasačke kutije, stavljanje pečata i upisivanje brojeva pečata u obrazac BP
- upisivanje u ZARBO obrazac vremena otvaranja BM
- evidentiranje prisutnih akreditiranih promatrača u ZARBO dio Z5
- otvaranje biračkog mjesta u 7:00 sati i početak rada sa biračima.

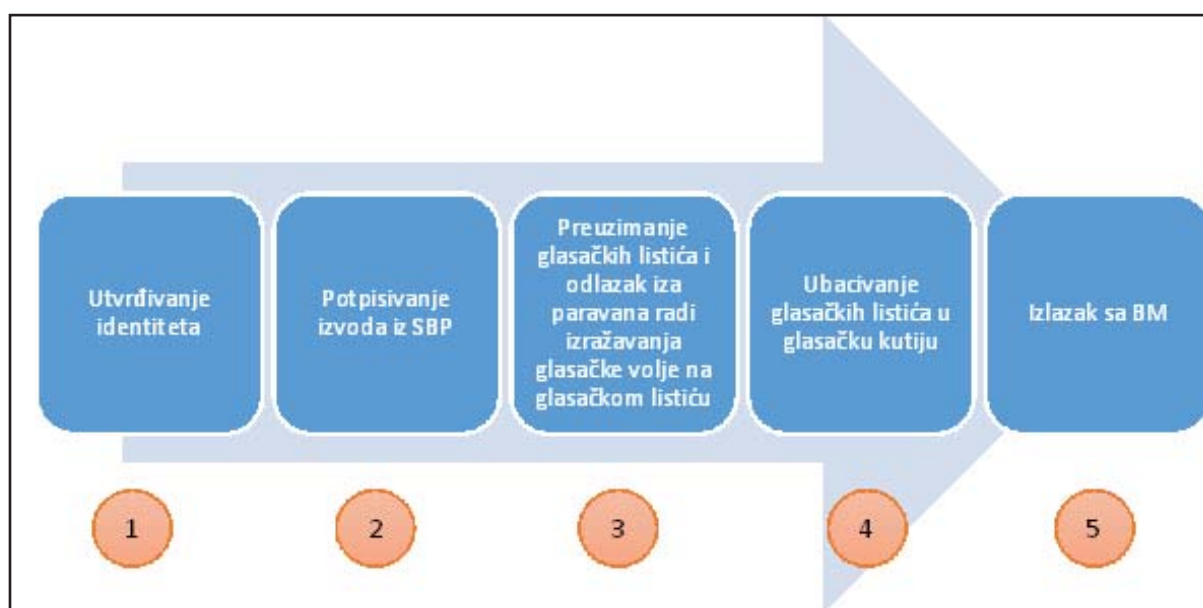

Shema 4. Prikaz organizacije i uređenja biračkog mjesta

Tijekom izbornog dana, izorno povjerenstvo prikuplja putem telefona ili ovlaštenih osoba, te unosi podatke i podnosi sljedeća izvješća Središnjem izbornom povjerenstvu BiH:

- podatke o otvaranju biračkih mjesta sa podatkom o biračkim mjestima koja nisu otvorena na vrijeme i razlogom kašnjenja
- podatke o izlasku birača na biračkom mjestu (odziv: u 10:00 sati, 15:00 sati i konačni odziv u 19:00 sati)
- podatke o eventualnim problemima na biračkim mjestima (prekid rada na BM, udaljavanje sa BM, i drugi problemi) i
- podatke o zatvaranju biračkog mjesta, koji uključuje i biračka mjesta koja su produžila sa radom).

PROCEDURA GLASOVANJA – KORACI

Shema 5. Procedura glasovanja na biračkom mjestu

Važno!!!

- U glasačkoj kabini u isto vrijeme smije se nalaziti samo jedna osoba, osim ako se radi o biračima koji su slijepi, nepismeni ili fizički nesposobni.
- Osoba koje zlouporabi biračko pravo ili učini izbornu prijevaru, podliježe kaznenoj odgovornosti.
- Član biračkog odbora koji je zadužen za identificiranje birača, naglas čita ime birača koji se potpisao u izvod iz konačnog Središnjeg biračkog popisa.
- Član biračkog odbora zadužen za kontrolu glasačke kutije osigurava da nijedan birač ne napusti biračko mjesto dok u glasačku kutiju ne ubaci sve glasačke listiće, te osigurava da se samo glasački listići presavijeni jedan po jedan ubacuju u kutiju kako bi se zaštitila tajnost glasa.
- Glasovanje se vrši kemijskim olovkama plave boje, koje se ne smiju rabiti prilikom procesa brojanja glasova.

PROCEDURE ZA GLASOVANJE FIZIČKI NESPOSOBNIH BIRAČA

Fizički nesposobni birači su i oni birači koji dođu do biračkog mjesta, ali ne mogu ući na biračko mjesto. U tome slučaju član biračkog odbora odlazi prema fizički nesposobnom biraču nakon što obavijesti predsjednika. Fizički nesposobni birač popunjava glasačke listiće koje stavlja u predviđenu kuvertu. Osoba koju je fizički nesposobni birač izabrao za pružanje pomoći odnosi kuvertu s glasačkim listićima i stavlja glasačke listiće u glasačku kutiju.

Predsjednik biračkog odbora 15 minuta prije zatvaranja biračkog mjesta upoznaje sve prisutne unutar i ispred biračkog mjesta o vremenu zatvaranja biračkog mjesta. Član biračkog odbora zadužen za kontrolu ulaz/izlaz staje na kraj reda za glasovanje. Nakon što posljedni birač glasuje, biračko mjesto se zaključava. Predsjednik biračkog odbora u obrascu ZARBO dio Z9 upisuje vrijeme zatvaranja biračkog mjesta. Predsjednik biračkog odbora zatvara glasačku kutiju samoljepljivom vrpcom i potpisuje ju.

PROCEDURE ZA RAD MOBILNOG TIMA

- Po preuzimanju materijala (Izvodi iz SBP, odgovarajući broj kuverata sa glasačkim listićima, obrazac brojnog stanja, glasačku kutiju, spisak birača sa adresama i kontakt-telefonima) provjerava te popunjava Zapisnik o radu
- Nakon glasovanja svakog birača putem mobilnog tima BO preko otvora glasačke kutije lijepi samoljepljivu vrpcu
- O svim bitnijim dešavanjima vodi se evidencija (lokacije koje je posjetio mobilni tim, broj birača koji su glasovali na pojedinim lokacijama i dr.)
- Nakon što svi birači glasuju mobilni tim u sjedištu OIP/GIP otvara kutiju, utvrđuje broj kuverata i broj osoba koje su glasovale, upisuje podatke i pakira materijal.

4.3 Brojanje glasačkih listića na biračkom mjestu

Na izborima u BiH primjenjuju se dva izborna sustava i to: sustav proste većine i sustav proporcionalne zastupljenosti.

Sustav proste većine	Sustav proporcionalne zastupljenosti
<ul style="list-style-type: none">• Predsjedništvo BiH• Predsjednik i potpredsjednici Republike Srpske• Gradonačelnici/načelnici	<ul style="list-style-type: none">• Zastupnički dom Parlamentarne skupštine BiH• Zastupnički dom Parlamenta Federacije BiH• Narodna skupština Republike Srpske• Kantonalne skupštine• Skupštine grada/Općinsko vijeće/ Skupština općine

Shema 6. Izborni sustavi Bosni Hercegovini

Osnovne radnje koje se realiziraju prilikom brojanja su:

- utvrđivanje zaduženih glasačkih listića
- brojanje glasačkih listića u kutiji
- brojanje glasova sustav većinskog glasa
- brojanje glasova po politički subjektima (sustav proporcionalne zastupljenosti) i
- brojanje glasova za kandidate unutar kandidatske liste.⁵⁰

Utvrđivanje zaduženih glasačkih listića je prva radnja prilikom prebrojavanja kod koje birački odbor broji i upisuje broj neuporabljenih glasačkih listića. Zatim pakira neuporabljene glasačke listiće u plastičnu vreću. Nakon što je završio navedenu radnju birački odbor utvrđuje broj birača koji je glasovao brojanjem potpisa na izvodu iz biračkog mjesta. Nakon što je utvrdio broj neuporabljenih glasačkih listića i broj birača koji je glasovao, birački odbor će izvršiti prebrojavanje oštećenih glasačkih listića koje će nakon prebrojavanja upakirati u za te namjene predviđenu kuvertu.

Broj neuporabljenih glasačkih listića, broj birača koji je glasovao i broj oštećenih glasačkih listića upisuje se u Obrazac brojčanog stanja.⁵¹

⁵⁰ Članak 35. Pravilnika o provedbi izbora u Bosni i Hercegovini.

⁵¹ *Ibid.*, Članak 34.

Po završetku utvrđivanja broja zaduženih glasačkih listića birački odbor počinje radnju brojanja glasačkih listića u kutiji. Aktivnosti koje se provede u ovome segmentu su:

- priprema površine za prebrojavanje glasačkih listića
- otvaranje glasačke kutije
- isprazniti sadržaj glasačke kutije i provjeriti da li je prazna
- razvrstavanje glasačkih listića po razinama
- pakiranje glasačkih listića koji se ne broje u prozirne vreće i odlaganje na mjesto gdje ih mogu svi vidjeti
- brojanje i grupiranje po 25 listića za određenu razinu
- unakrsno slaganje grupiranih glasačkih listića
- brojanje setova glasačkih listića
- upisivanje broja glasačkih listića za prebrojanu razinu u ZR obrazac
- objava broja glasačkih listića prisutnima.⁵²

Navedne radnje utvrđivanja zaduženih glasačkih listića i brojanja glasačkih listića u kutiju predstavljaju pripreme radnje za brojanje glasova koje su dobili politički subjekti. Prva radnja kod brojanja glasova je brojanje glasačkih listića po sustavu proste većine (član Predsjedništva i predsjednik/potpredsjednici RS).

Ovaj postupak obuhvata:

- razvrstavanje glasačkih listića za razinu koja se broji prema kandidatima
- pored skupina koja nosi naziv kandidata formiraju se i posebne skupine praznih i nevažećih listića
- kontrola i brojanje skupine praznih i nevažećih glasačkih listića
- pakiranje praznih i nevažećih glasačkih listića
- brojanje glasačkih listića za svakog od kandidata i vezanje u svežnjeve po 25
- zadnji svežanj može imati 25 ali i manje – na svežanj se stavlja stiker na kojemu je upisano koliko taj svežanj ima glasačkih listića i
- predsjednik biračkog odbora prebroji svežnjeve i pomnoži ih sa 25, nakon čega dobiveni broj upisuje u obrazac ZR većinski glas.⁵³

⁵² *Ibid.*, Članak 35.

⁵³ *Ibid.*, Članak 39.

4.3.1 Brojanje glasačkih listića – prvi krug

Brojanje glasačkih listića za sustav otvorena lista zahtijeva dva kruga brojanja glasačkih listića:

- brojanje glasačkih listića po političkim subjektima
- brojanje glasačkih listića po kandidatima u okvirima otvorene liste političkih subjekata.

Radnje koje se provode u prvom krugu brojanja:

- razvrstavanje glasačkih listića za razinu koja se broji prema političkim subjektima
- pored skupine koja nosi naziv političkih subjekta formiraju se i posebne skupine praznih i nevažećih listića
- kontrolno i brojanje skupine praznih i nevažećih glasačkih listića
- pakiranje praznih i nevažećih glasačkih listića
- brojanje glasačkih listića za svakog političkog subjekta i vezanje u svežnjeve po 25
- zadnji svežanj može imati 25, ali i manje – na svežanj se stavlja stiker na kojemu je upisano koliko taj svežanj ima glasačkih listića i
- predsjednik biračkog odbora prebroji svežnjeve i pomnoži ih sa 25, nakon čega dobiveni broj upisuje u obrazac ZR većinski glas.⁵⁴

NAZIV I DATUM ODRŽAVANJA IZBORA											
OBRAZAC ZA ZBIRNE / ZBROJNE REZULTATE ZR (OTVORENA LISTA) / ОБРАЗЦА ЗА ЗБИРНЕ РЕЗУЛТАТЕ ЗР (ОТВОРЕНА ЛИСТА)								ZR / ЗР			
NAZIV OPĆINE НАЗИВ ОПШТИНЕ				ŠIFRA OPĆINE ШИФРА ОПШТИНЕ		ŠIFRA BIRAČKOG MJESTA ШИФРА БИРАЧКОГ МЈЕСТА					
RB RB.	Politička stranka, kvalifikacija, lista nezavisnih / neovisnih kandidata ili nezavisni / neovisni kandidat Политичка странка, квалификација, листа независних кандидата или независни кандидат			Broj važećih glasova Број важећих гласова		RB RB.	Politička stranka, kvalifikacija, lista nezavisnih / neovisnih kandidata ili nezavisni / neovisni kandidat Политичка странка, квалификација, листа независних кандидата или независни кандидат			Broj važećih glasova Број важећих гласова	
1						1					
2						2					
3						3					
4						4					
5						5					
6						6					
7						7					
8						8					
9						9					
10						10					
11						11					
12						12					
13						13					
14						14					
15						15					
16						16					
17						17					
UKUPNO (= red / redik D1) УКУПНО (= ред / Д1)											

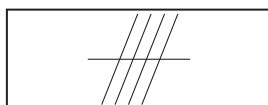
Подаци који се подијелују на сва бирачка мјеста / Број важећих гласова по политичком subjektu / Број важећих гласова по политичком subjektu Данные, которые относятся ко всем бирачским местам / Число действительных голосов по политическому субъекту / Число действительных голосов по политическому субъекту	ИМЕ ПРЕЗИМЕ (ТИРСКИМ СЛОВИМА) ИМЕ ПРЕЗИМА (ИРИАНДАНДИМ СЛОВИМА)	ПОПИС ПОПИС	ИМЕ ПРЕЗИМЕ (ТИРСКИМ СЛОВИМА) ИМЕ ПРЕЗИМА (ИРИАНДАНДИМ СЛОВИМА)	ПОПИС ПОПИС	ИМЕ ПРЕЗИМЕ (ТИРСКИМ СЛОВИМА) ИМЕ ПРЕЗИМА (ИРИАНДАНДИМ СЛОВИМА)	ПОПИС ПОПИС	ИМЕ ПРЕЗИМЕ (ТИРСКИМ СЛОВИМА) ИМЕ ПРЕЗИМА (ИРИАНДАНДИМ СЛОВИМА)	ПОПИС ПОПИС
	ЧЛАН 1 ЧЛАН 1	ЧЛАН 2 ЧЛАН 2	ЧЛАН 3 ЧЛАН 3	ЧЛАН 4 ЧЛАН 4	ЧЛАН 5 ЧЛАН 5	ЧЛАН 6 ЧЛАН 6	ЧЛАН 7 ЧЛАН 7	ЧЛАН 8 ЧЛАН 8

Slika 13. Obrazac ZR – sustav proporcionalne zastupljenosti

⁵⁴ Ibid., Članak 41. stavak (2).

4.3.2 Brojanje glasačkih listića – drugi krug:

- glasačke listiće broji tim od četiri (4) člana biračkog odbora; jedan član naglas izgovara brojeve kandidata u okviru političkog subjekta ispred kojih su birači markirali kvadratić, a drugi ga kontrolira
- dva člana u pomoćni obrazac u redu kod broja koji je čitač izgovorio upisuju jednu uspravnu crticu
- svaka peta crtica je kosa preko četiri prethodne
- ovom metodom se broji svežanj po svežanj od 25 glasačkih listića iz prvog kruga brojanja i
- kad se prebroje svi glasački listići ovom metodom predsjednik upisuje za svakog kandidata političkog subjekta koliko je dobio osobnih glasova.⁵⁵

Primjer označavanja crtica

Birački odbor koji broji tri (3) člana, ovu radnju vrši na sljedeći način:

- jedan član naglas izgovara brojeve kandidata u okviru političkog subjekta
- drugi član kod broja u pomoćni obrazac upisuje uspravnu crticu i
- predsjednik kontrolira rad oba člana.

NAZIV I DATUM ODRŽAVANJA IZBORA													
OBRAZAC ZA ZBIRNE / ZBROJNE REZULTATE ZR (OTVORENA LISTA) / ОБРАЗАЦ ЗА ЗБИРНЕ РЕЗУЛТАТЕ ЗР (ОТВОРЕНА ЛИСТА)								ZR / ЗР					
NAZIV OPĆINE НАЗИВ ОПШТИНЕ						ŠIFRA OPĆINE ШИФРА ОПШТИНЕ		ŠIFRA BIRAČKOG MJESTA ШИФРА БИРАЧКОГ МЈЕСТА					
Glasovi za / Гласова за:			Glasovi za / Гласова за:			Glasovi za / Гласова за:			Glasovi za / Гласова за:				
BR. №	Kandidat Кандидат	Broj važećih glasova Број важећих гласова	BR. №	Kandidat Кандидат	Broj važećih glasova Број важећих гласова	BR. №	Kandidat Кандидат	Broj važećih glasova Број важећих гласова	BR. №	Kandidat Кандидат	Broj važećih glasova Број важећих гласова		
1			1			1			1				
2			2			2			2				
3			3			3			3				
4			4			4			4				
5			5			5			5				
6			6			6			6				
7			7			7			7				
8			8			8			8				
9			9			9			9				
10			10			10			10				
11			11			11			11				
12			12			12			12				
13			13			13			13				
14			14			14			14				
15			15			15			15				
16			16			16			16				
17			17			17			17				
18			18			18			18				
19			19			19			19				
<small>Упоменути се изјављују да су бројали гласове / гласове избројали одговарајућим бројем / бројем на овом изборном округу.</small> <small>Упоменути се изјављују да су бројали гласове / гласове у складу са изборним процедурама на овом бирачком мјесту.</small>		IME I PREZIME (OSOBNI SLOVIMA) ИМЕ И ПРЕЗИМЕ (ОСОБНИМ СЛОВИМА)		ПОТПИС ПОТПИС		IME I PREZIME (OSOBNI SLOVIMA) ИМЕ И ПРЕЗИМЕ (ОСОБНИМ СЛОВИМА)		ПОТПИС ПОТПИС		IME I PREZIME (OSOBNI SLOVIMA) ИМЕ И ПРЕЗИМЕ (ОСОБНИМ СЛОВИМА)		ПОТПИС ПОТПИС	
PREDSJEDNIK ПРЕДСЈЕДНИК		CLAN 2 ЧЛАН 2		CLAN 3 ЧЛАН 3		CLAN 4 ЧЛАН 4		CLAN 5 ЧЛАН 5		CLAN 6 ЧЛАН 6		CLAN 7 ЧЛАН 7	

Slika 14. Obrazac ZR – stranica za upis glasova po kandidatima

⁵⁵ Ibid., Članak 42.

Poslije prebrojavanja svih glasačkih listića birački odbor pakira izborni materijal i predaje ga izbornom povjerenstvu.

Boja glasačkih listića odgovara boji plastičnih vreće, što olakšava proces pakiranja.

4.4 Unos, obrada i kontrola izbornih rezultata

Birački odbori po zatvaranju biračkog mjesta u 19:00 sati na izborni dan (prva nedjelja u mjesecu listopadu), dužni su da najkasnije 12:00 sati po zatvaranju biračkih mjesta prebroje sve glasačke listiće i predaju zapisnike sa rezultatima glasovanja kao i ostali izborni materijal izbornom povjerenstvu.⁵⁶

4.4.1 Organizacija i kontrola unosa izbornih rezultata

Nakon što od biračkog odbora dobije svu dokumentaciju i materijale za izbore, izbornom povjerenstvo najkasnije u roku od 24 sata od zatvaranja biračkih mjesta objedinjuje izborne rezultate sa svih redovitih biračkih mjesta u svojoj osnovnoj izornoj jedinici, objavljuje ih na oglasnoj ploči u općini i dostavlja zapisnik sa objedinjenim izbornim rezultatima svoje osnovne izborne jedinice, kao i sve originalne zapisnike sa svih redovitih biračkih mjesta Središnjem izbornom povjerenstvu Bosne i Hercegovine.⁵⁷

Izbornim zakonom BiH propisano je da je Središnje izbornom povjerenstvo Bosne i Hercegovine obvezno objavljivati preliminarne, nezvanične i nekompletne izborne rezultate sljedećim redoslijedom:

- prve rezultate u 24.00 sati na dan izbora
- dva puta tijekom naredna 24 sata
- u narednih pet dana svaka 24 sata
- narednih dana svakih 48 sati sve do objavljivanja konačnih, službenih i kompletnih rezultata izbora.⁵⁸

U cilju poštivanja navedene zakonske odredbe izbornom povjerenstvo organizira prikupljanje rezultata sa svih redovitih biračkih mjesta, te organizira njihov unos sa zelenih umnožaka, do 21.00 sat za članove Predsjedništva BiH, a preostale razine intenzivno do konačnog unosa kompletnih rezultata izbora.⁵⁹

Za potrebe prikupljanja rezultata izbornom povjerenstvo može angažirati i ovlastiti osobe koje će sa redovitih biračkih mjesta preuzeti vjerodostojne izborne rezultate od biračkog odbora.⁶⁰

Unos, obrada i kontrola rezultata vrši se kroz aplikaciju JIIS BIH.

⁵⁶ Članak 5.26 Izbornog zakona BiH i članak 43. Pravilnika o provedbi izbora u Bosni i Hercegovini.

⁵⁷ Članak 5.27 Izbornog zakona BiH.

⁵⁸ *Ibid.*, Članak 5.29 a.

⁵⁹ Članak 60. stavak (1) Pravilnika o provedbi izbora u Bosni i Hercegovini.

⁶⁰ *Ibid.*, Članak 60. stavak (2).

Slika 15. Forma za pristup unosu izbornih rezultata

Izorno povjerenstvo osnovne izborne jedinice, najkasnije 15 dana prije dana održavanja izbora donosi spis o imenovanju sljedećih osoba: (1) nadzornika za unos izbornih rezultata i (2) administratora unosa izbornih rezultata. U ovisnosti o broju biračkih mjesta izorno povjerenstvo može imati više nadzornika (preporučeno jedan (1) nadzornik na 25 biračkih mjesta). Nadzornik može biti član izbornog povjerenstva ili druga osoba koja ima neophodno iskustvo u provedbi izbora, te zadovoljavajuću osposobljenost u informatici.

Za postupak unosa i pravilnog objedinjavanja rezultata izbora, izorno povjerenstvo će osigurati po najmanje jedno računalo za unos svakih 25 biračkih mjesta, te dodatno računalo za administratora izbornih rezultata, kao i računalo za nadzornika izbornih rezultata. Sva računala trebaju biti umrežena.

Dužnosti:

Referenti za unos izbornih rezultata su dužni da točno u aplikaciju JIIS BiH – Modul za unos i obradu izbornih rezultata unesu izborne rezultate onakve kakve je birački odbor utvrdio na biračkom mjestu.

Administrator izbornih rezultata (Supervizor nadzornika) je obvezan da prati točno unos izbornih rezultata, kako bi izborni rezultati sa svih redovitih biračkih mjesta bili uneseni na vrijeme.

Nadzornik izbornih rezultata ima obvezu da putem aplikacije JIIS BiH – Modul za unos i obradu izbornih rezultata, na svim redovitim biračkim mjestima na kojima izborni rezultati nisu matematički tačni, izvrši korekcije i to:

- ispravi pogrešan upis na obrascu za zbirne rezultate, ukoliko birački odbor u polje broj potpisa na biračkom spisku pogrešno upiše podatak o broju imena na izvodu iz Središnjeg biračkog popisa
- ispravi pogrešan kontrolni broj, ukoliko birački odbor u test točnosti upiše broj koji ne odgovara stvarnom kontrolnom broju

- ispravi pogrešno upisane brojeve koji predstavljaju sumu određenih podataka: ukupan broj nevažećih glasačkih listića, ukupan broj važećih glasova za političke subjekte i ukupan broj važećih glasova za kandidate za nacionalne manjine⁶¹.

Važno!!!

- Nadzornik izbornih rezultata, i ostalo angažirano osoblje, ne smije vršiti bilo kakve korekcije na originalnim obrascima ili bilo kojem umnošku obrazaca za zbirne rezultate koje je birački odbor upisao na biračkom mjestu.
- Imenovani nadzornici obvezni su završiti obuku sukladno Planu i programu obuke za administriranje JIS BiH u osnovnoj izbornoj jedinici kojega je donijelo Središnje izborno povjerenstvo Bosne i Hercegovine.

Nakon izvršenih svih korekcija, nadzornik izbornih rezultata, odnosno administrator izbornih rezultata, podnosi pisano izvješće (tiskano iz aplikacije) izbornom povjerenstvu o svim biračkim mjestima na kojima je:

- kandidat u okviru otvorene liste dobio više glasova od političkog subjekta čiji je kandidat
- broj glasačkih listića koji je pronađen u glasačkoj kutiji veći ili manji od zbira ukupnog broja važećih glasova i ukupnog broja nevažećih glasačkih listića.⁶²

Slika 16. Forma za prikaz nevalidnosti unesenih rezultata sa biračkih mjesta

⁶¹ Ibid., Članak 64 stavak (2).

⁶² Ibid., Članak 64.

4.4.2 Postupak za pravilno objedinjavanje rezultata

Izorno povjerenstvo na temelju izvješća nadzornika izbornih rezultata podnosi Središnjem izbornom povjerenstvu BiH **Zahtjev za otvaranje vreće i pravilno objedinjavanje rezultata**, u kojemu navodi podatke o biračkom mjestu za koji je potrebno pravilno objediniti utvrđene rezultate. Zahtjev dostavlja Središnjem izbornom povjerenstvu BiH putem službenog telefaksa ili putem e-maila.

Središnje izorno povjerenstvo BiH, na temelju zahtjeva i originalnih obrazaca za zbirne rezultate sa tih biračkih mjesta, ocjenjuje opravdanost zahtjeva za pravilno objedinjavanje utvrđenih izbornih rezultata, te izdaje nalog za pravilno objedinjavanje rezultata.

Izorno povjerenstvo nakon dobivanja naloga, organiziraju pravilno utvrđivanje rezultata koje može obavljati isti birački odbor, drugi članovi biračkog odbora ili potpuno novi birački odbor.

Postupak otvaranja vreća za biračka mjesta za koje birački odbori nisu pravilno utvrdili izborne rezultata vrši odmah nakon što Središnje izorno povjerenstvo BiH da odobrenje, a najkasnije drugi dan nakon provedenih izbora u razdoblju od 09:00 do 16:00 sati. Postupku pravilnog objedinjavanja izbornih rezultata nazoče akreditirani promatrači za nadgledanje rada biračkog odbora ili izbornog povjerenstva.⁶³

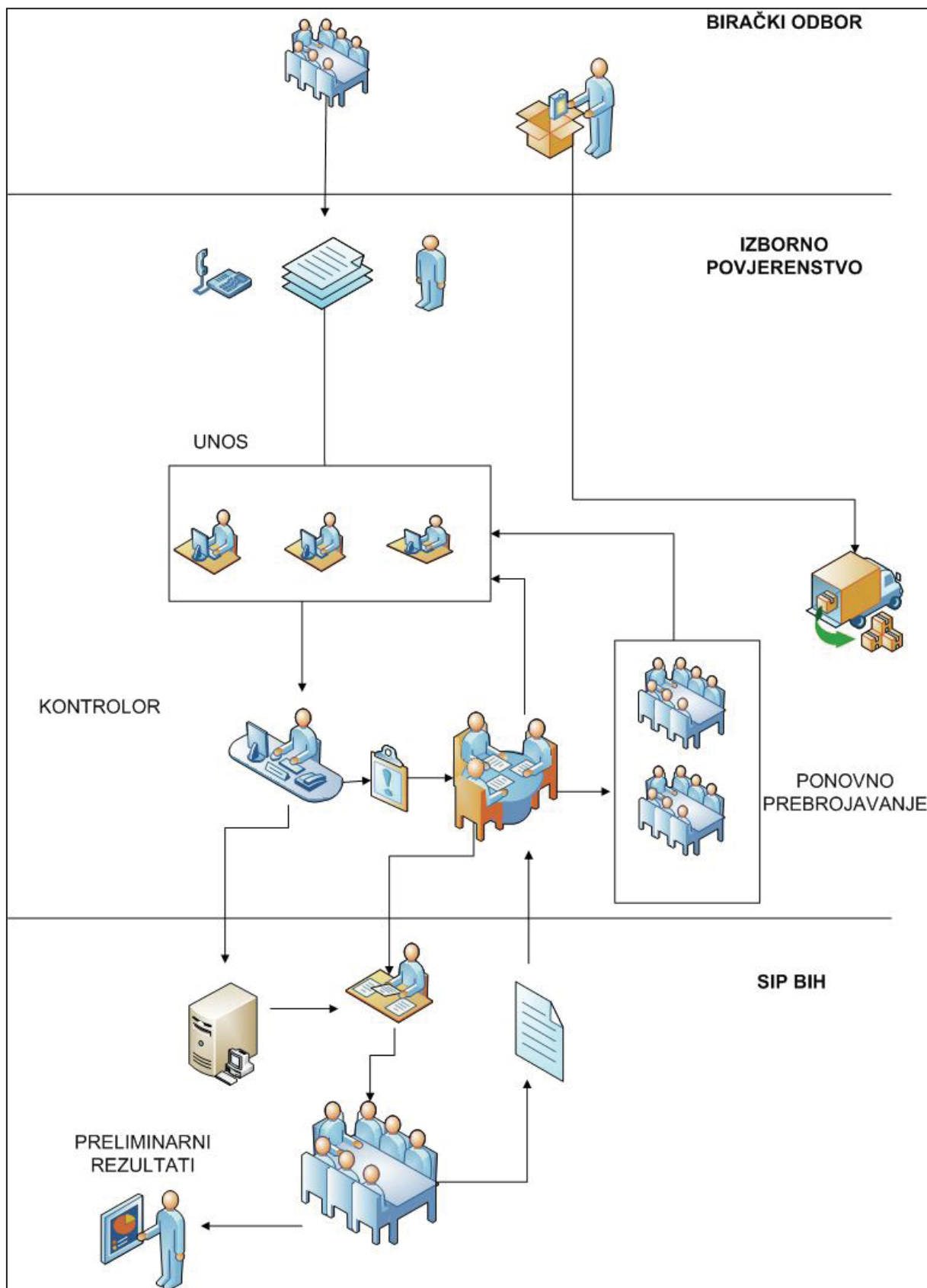
Izorno povjerenstvo treba organizirati dovoljan broj timova za otvaranje vreća, kako bi se u zatom roku moglo izvršiti ponovno brojanje. Svim promatračima koji prate proces pravilnog objedinjavanja izbornih rezultata izorno povjerenstvo treba osigurati umnožak obrazaca sa rezultatima sa ponovnog brojanja.⁶⁴

Važno!!!

Pravilno objedinjavanje rezultata vrši se na isti način i po istim procedurama koje važe kod prebrojavanja na biračkom mjestu.

⁶³ *Ibid.*, Članak 62 stavak (3).

⁶⁴ *Ibid.*, Članak 62. stavak (4).

Shema 7. Prikaz organizacije rada izbornog povjerenstva prilikom unosa i objedinjavanja rezultata izbora

V. ŽALBE I PRIGOVORI

5.1 Mjerodavnosti izbornog povjerenstva po prigovorima i žalbama

Postupak zaštite izbornog prava propisan je Poglavljem 6. Izbornog zakona BiH i Uputom za rješavanje po prigovorima i žalbama podnesenim Središnjem izbornom povjerenstvu i izbornim povjerenstvima⁶⁵. Zaštitu izbornog prava osiguravaju izborna povjerenstva (OIP/ GIP i SIP BiH), i Apelacijski odjel Suda BiH.

Birač i politički subjekt, čije je pravo ustanovljeno Izbornim zakonom BiH, povrijeđeno lice može uložiti prigovor u roku od 48 sati, odnosno u izbornom razdoblju u roku od 24 sata od učinjene povrede, osim ako Izbornim zakonom BiH nije drugačije određeno.

Člankom 6.2 stavak 1. Izbornog zakona propisan je prigovor izbornim povjerenstvima (u roku 24 sata), kao redovito pravno sredstvo za zaštitu izbornog prava, a člankom 6.6 stavak 2. žalba Središnjem izbornom povjerenstvu BiH, kao redoviti pravni lijek protiv odluka OIP (u roku 48 sati), s time da se i protiv odluka SIP BiH može uložiti žalba Apelacijskom odjelu suda BiH u roku od dva dana od prijema odluke, pri čemu Apelacijski odjel Suda BiH donosi odluku u roku od tri dana od dana prijema žalbe. Odluka Suda BiH je konačna i obvezujuća.

OIP/GIP ima prvostupanjsku mjerodavnost za odlučivanje po prigovorima koji se odnose na kandidate i pristalice političkih subjekata, te uposlene ili na drugi način angažiranim u izbornoj administraciji koji:

- nose i pokazuju oružje na političkim skupovima, biračkim mjestima i njihovoj okolini
- ometaju skupove drugih političkih subjekata
- obećavaju novčane nagrade ili druge materijalne koristi s ciljem dobivanja podrške birača ili vrše prijetnje pristalicama drugih političkih subjekata
- potiču na glasanje lica koje nema pravo glasa
- potiču lica da glasuju više puta na istim izborima, ili da glasuju u ime druge osobe.⁶⁶

Također, izborna povjerenstva su mjerodavna za povrede političkih subjekata, koje nastupe u razdoblju koji počinje 24 sata prije otvaranja biračkih mjesta i traje do njihovog zatvaranja, a koje se odnose na sljedeće:

- održavanje skupova u cilju izborne kampanje
- izlaganje na biračkom mjestu i u njegovoj okolini bilo kakvih materijala u cilju utjecanja na birače
- rabljenje megafona ili drugih razglasnih uređaja u cilju utjecanja na birače i
- svaka aktivnost kojom se ometa ili opstruira izborni proces.⁶⁷

⁶⁵ "Sl. glasnik BiH", broj 37/14.

⁶⁶ Članak 7.3 Izbornog zakona BiH.

⁶⁷ *Ibid.*, Članak 7.4.

Inicijativu za pokretanje postupka može podnijeti pravna ili fizička osoba mjerodavnom izbornom povjerenstvu u pisanoj formi, u kojoj je obvezno navesti mjesto, vrijeme, sadržaj učinjenje povrede i počinitelja.⁶⁸

OIP/GIP mogu, i po saznanju za učinjenju povredu iz svoje mjerodavnosti, pokrenuti postupak po službenoj dužnosti protiv političkog subjekta i uposlenog ili na drugi način angažiranog u izbornoj administraciji zbog kršenja odredbi Izbornog zakona BiH.

Važno!!!

Ukoliko izorno povjerenstvo ne pokrene postupak po službenoj dužnosti za učinjenu povredu iz svoje mjerodavnosti, odnosno ne odluči po prigovoru u slučajevima u kojima ima prvostupanjsku mjerodavnost i u rokovima predviđenim Izbornim zakonom BiH, Središnje izorno povjerenstvo BiH će po saznanju pokrenuti i okončati postupak, odnosno odlučiti o prigovoru.

5.2 Postupak rješavanja prigovora/žalbi

I. Ulaganje prigovora u roku od 24 sata

Prigovor se OIP/ GIP podnosi u roku od 24 sata u izbornom razdoblju i to na posebnom obrascu. OIP/GIP je dužno da ga razmotri i donese odluku u roku od 48 sati nakon isteka roka od 24 sata, koliko se ostavlja stranama u postupku da dostave svoja izjašnjenja.⁶⁹

II. Odbacuje se prigovor koji je podnijela neovlaštena osoba kao i nepravodoban prigovor

Ukoliko izorno povjerenstvo primi prigovor za čije postupanje nije mjerodavno, a poznato je koje je izorno povjerenstvo mjerodavno za postupanje, dostavlja prigovor bez odgađanja mjerodavnom izbornom povjerenstvu i o tomu obavještava podnositelja prigovora.

Prigovor se podnosi na obrascu koji sadrži:

- mjesto, vrijeme, počinitelja i kratak opis učinjene povrede
- odredbe Izbornog zakona BiH za koje podnositelj prigovora smatra da su povrijeđene
- dokaze koji potvrđuju navode prigovora
- broj telefaksa na koji će se dostaviti odluka po prigovoru i
- potpis podnositelja prigovora.⁷⁰

⁶⁸ *Ibid.*, Članak 6.2.

⁶⁹ *Ibid.*, Članak 6.3 stavak (2).

⁷⁰ Članak 4. Uputa o procedurama za rješavanje po prigovorima i žalbama podnesenim Središnjem izbornom povjerenstvu BiH i izbornim povjerenstvima.

Na temelju članka 2.9 stavak (1) točka 16. i članka 6.3 stavak (1) Izbornog zakona BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13 i 7/14), Središnje izborno povjerenstvo Bosne i Hercegovine utvrdilo je

**OBRAZAC
ZA PODNOŠENJE PRIGOVORA IZBORNIM POVJERENSTVIMA**

1. Naziv: Središnje izborno povjerenstvo BiH/ izborno povjerenstvo	
2. Ime i prezime, odnosno naziv podnosioca prigovora i broj telefaksa koji je Središnjem izbornom povjerenstvu BiH prijavljen za službenu komunikaciju. ¹	
3. Nadnevak i sat podnošenja prigovora:	
4. Nadnevak, sat i mjesto učinjene povrede:	
5. Tko je učinio povredu:	
6. Kratak opis učinjene povrede:	
7. Odredbe Izbornog zakona BiH za koje podnositelj prigovora smatra da su povrijeđene:	
8. Pravitak-dokazi koji potvrđuju navode prigovora:	
9. Mjesto, nadnevak, sat i čitak potpis podnosioca prigovora (birača, ovlaštenog predstavnik političkog subjekta)	10. Potpis ovlaštenog službenika za prijem prigovora i pečat:
M.P.	M.P.

PPIK

7

Slika 17. Obrazac za podnošenje prigovora PPIK

Važno!!!

Ako prigovor nije podnesen na propisanom obrascu, ili je nerazumljiv, nepotpun, odnosno ne sadrži dovoljno dokaza kojima bi bili potkrijepljeni navodi istaknuti u prigovoru, ili nisu navedene odredbe Izbornog zakona BiH za koje podnositelj prigovora smatra da su povrijeđene, izborno povjerenstvo obavještava podnositelja prigovora da u roku od 24 sata od prijema obavijesti dopuni prigovor i tako otkloni nedostatak na koji mu je u obavijesti ukazano. U istoj obavijesti podnositelj prigovora bit će upozoren na posljedice neotklanjanja nedostatka, kao i činjenicu da će se u tome slučaju smatrati da prigovor nije ni podnesen.

Ako izborno povjerenstvo prigovor ne odbaci, pristupa njegovom rješavanju.

Prilikom rješavanja prigovora, izborno povjerenstvo može postupati na temelju utvrđenih činjenica ili održavati rasprave.

Kada izborno povjerenstvo odlučuje po prigovoru koji je dostavljen faksom, i kada ocijeni da je to potrebno, može zatražiti od podnositelja prigovora da original prigovora dostavi neposredno ili poštom.

III. Izborno povjerenstvo može prigovor odbiti kao neosnovan ili ga usvojiti i izreći mjeru ili sankciju

OIP/GIP je dužno da o svojoj odluci odmah obavijesti podnositelja prigovora, kao i druge strane.

IV. Ulaganje žalbe na odluke OIP/GIP u roku od 48 sati

Žalba sadrži:

- puni naziv, odnosno kontakte (s naznakom broja telefaksa) podnositelja žalbe
- broj i naziv odluke koja se pobija žalbom
- navode u kojem dijelu se odluka pobija
- razloge žalbe i dokaze
- potpis podnositelja žalbe.⁷¹

Ako je žalba na odluku OIP/GIK dostavljena direktno Središnjem izbornom povjerenstvu BiH, ono će žalbu odmah telefaksom dostaviti OIP/GIK radi ispitivanja da li je žalba blagovremena i da li je uložilo ovlašteno lice.

Ako OIP/GIP koje je donijelo prvostupanjsku odluku žalbu ne odbaci, može je uvažiti i preinačiti svoju odluku ili žalbu dostaviti Središnjem izbornom povjerenstvu BiH sa svim spisima koji se odnose na predmet i sa izjašnjenjem na žalbu, u roku od 24 sata od prijema žalbe.

⁷¹ *Ibid.*, Članak 8.

Važno!!!

Izborna povjerenstva dužna su da podatke o primljenim prigovorima i žalbama iz svoje mjerodavnosti unose u Aplikaciju o prigovorima i žalbama.

5.3. Primjeri iz sudske prakse

1. Postupanje izbornog povjerenstva po prigovoru političkog subjekta

Izorno povjerenstvo mora pravilno i potpuno utvrditi činjenično stanje i nakon toga donijeti odluku

U predmetu broj: 01-03-126/14 izorno povjerenstvo je rješavajući po prigovoru političkog subjekta da se na jednom biračkom mjestu nalazi osoba koja je zastupnik iz općinskog vijeća koji "upućuje birače na glasovanje za političku koaliciju kojoj i sam pripada", spomenuti prigovor odbacila kao nedopušten nakon čega je na spomenutu odluku izbornog povjerenstva uložena žalba Središnjem izbornom povjerenstvu BiH. Politički subjekt je između ostalo istako nedostatak obrazloženja o razlozima "nedopuštenosti".

Središnje izorno povjerenstvo BiH je rješavajući po žalbi u predmetu broj 05-1-07-5-37/14 istu uvažilo. Ispitujući žalbenu odluku Središnje izorno povjerenstvo BiH je izvršilo uvid u navode žalbe, navode prigovora, izjašnjenje izbornog povjerenstva, te ocijenilo da se odluka izbornog povjerenstva ne zasniva na pravilno i potpuno utvrđenom činjeničnom stanju i pravilnoj primjeni materijalnih propisa i predmet je vratilo izbornom povjerenstvu na ponovno odlučivanje, kako bi izborna povjerenstva u ponovnom postupku pravilno utvrdilo činjenično stanje u konkretnom predmetu. Središnje izorno povjerenstvo BiH je u svojoj odluci konstatiralo da je izorno povjerenstvo trebalo cijeliti činjenicu da se umjesto pristalice političkog subjekta za povrede odredaba Izbornog zakona BiH može kazniti politički subjekt. Stoga je izorno povjerenstvo bila dužna da u postupku utvrdi da li je spomenuta osoba zastupnik i u ime kojeg političkog subjekta, kao i ostale činjenice koje se odnose na kršenje odredbe iz članka 7.4 stavak 1. točka 5. Izbornog zakona (svaka aktivnost kojom se ometa ili opstruira izborni proces).

Nakon toga je izorno povjerenstvo donijelo odluku broj: 01-03-126/14 kojom se prigovor političkog subjekta odbija kao neosnovan. Sukladno nalogu iz Odluke Središnjeg izbornog povjerenstva BiH, izorno povjerenstvo je ispitalo navode političkog subjekta i utvrdilo da spomenuta osoba nije član izbornog povjerenstva, niti član biračkog odbora, niti ovlašteni predstavnik političkog subjekta koji sudjeluje u izborima, niti kandidat na izborima na bilo kojoj razini, niti akreditirani promatrač. Od stručne službe općinskog vijeća zaprimljeni su dokazi da se radi o nezavisnom vijećniku koji je predstavnik nacionalnih manjina, ali koji ne pripada ni jednom drugom političkom subjektu. Osim toga utvrđeno je da se radi o osobi koja je teškog zdravstvenog stanja i koja je opovrgla navode agitacije na biračkom mjestu jer "jedva stoji na nogama", a kako ni u Zapisniku o radu biračkog odobra nije evidentirana nepravilnost niti kršenje Izbornog zakona, izorno povjerenstvo je odlučilo da spomenuti Prigovor odbije kao neosnovan. Na ovu odluku nije uložena žalba.

(Odluka Središnjeg izbornog povjerenstva BiH, broj: 01-03-126/14)

2. Izricanje novčane sankcije i nalog za uklanjanje izbornih plakata političke stranke

Izorno povjerenstvo izreći će novčanu sankciju i naložiti političkom subjektu da izvrši uklanjanje izbornih plakata

Iz obrazloženja:

Izorno povjerenstvo S. izreklo je novčanu sankciju i nalog političkoj stranci da ukloni svoje plakate odlukom broj: 010/2016 od 19. 06. 2016. godine. Nakon donošenja odluke po žalbi Središnjeg izbornog povjerenstva BiH politička stranka je uložila žalbu Apleacijskom odjeljenju Suda BiH.

Apelacijsko vijeće zaključuje da je pravilna i zakonita odluka Središnjeg izbornog povjerenstva BiH kada je odbila žalbu političkog subjekta i potvrdila odluku izbornog povjerenstva S. o izricanju novčane kazne političkoj stranci S. u iznosu od 1.000 KM zbog kršenja odredbi članka 7.2 stavak (2) Izbornog zakona BiH.

Navedena odredba propisuje da je zabranjeno uklanjati, prekrivati, oštećivati ili mijenjati tiskane oglase, plakate, postere ili drugi materijal koji se rabi u svrhu izborne kampanje političkih stranaka. Nesporno je da je politička stranka S. ljepljenjem plakata kandidata svoje stranke preko plakata kandidata druge političke stranke na stupu u ulici S.R. učinila prekršaj iz članka 7.2 stavka (2) Izbornog zakona BiH, što je utvđeno uvidom u originalne fotografije dostavljene uz prigovor političke stranke H. U izbornom procesu političke stranke imaju ravnopravan tretman da javna mjesta i javne objekte rabe u svrhu kampanje, uključujući održavanje skupova, izlaganje oglasa, plakata, postera i drugog sličnog materijala. Postupanje žalitelja na način da je preko plakata drugog političkog subjekta lijepio plakat kandidata koji predstavlja njegovu stranku, predstavlja zabranjeno ponašanje koje se mora sankcionirati i za koju je odredbom članka 19.9 stavak (1) točka b) Izbornog zakona BiH propisana novčana kazna u rasponu od 1.000, 00 KM do 10.000, 00 KM.

(Rješenje vijeća Apelacijskog odjela Suda BiH, broj: S1 3 Iž 023196 16 Iž od 03. 10. 2016. godine)

3. Izricanje novčane sankcije i zabrana angažiranja na biračkom mjestu u trajanju od četiri (4) godine.

Središnje izorno povjerenstvo BiH može izreći novčanu sankciju članu biračkog odbora i zabraniti angažman za rad u trajanju od četiri (4) godine.

Iz obrazloženja:

Odlukom Središnjeg izbornog povjerenstva BiH, broj: 05-1-07-5-223/17 od 18. 07. 2018. godine, izrečena je novčana kazna u iznosu od 300,00 KM i zabrana angažiranja za rad na biračkom mjestu u trajanju od četiri (4) godine.

Član biračkog odbora F. S. odgovoran je što je u obrascu za zbirne rezultate za OV K. pogrešno evidentirao glasove političkog subjekta S., suprotno članku 5.25. Izbornog zakona BiH.

Odredbom članka 5.25 Izbornog zakona BiH je propisano da nakon zatvranja biračkog mjesta i završetka brojanja, birački odbor u odgovarajuće obrasce unosi podatke o rezultatima. Zapisnik o radu potpisuju svi članovi biračkog odbora, ukoliko član biračkog odbora odbije potpisati, to se evidentira zajedno sa razlozima nepotpisivanja.

Odgovornost člana biračkog odbora F. S. se zasniva na činjenici da je sudjelovao u postupku brojanja glasačkih listića i popunjavanju obrasca, kao i činjenica da je ispravnost navedenih podataka potvrdio svojeručnim potpisom na obrascu.

(Rješenje vijeća Apelacijskog odjela Suda BiH, broj: S1 3 Iž 025972 17 Iž od 01. 08. 2017. godine)

PRILOZI

Izvešće o radu izbornog povjerenstva Obrazac – MIOROIJ

BOSNA I HERCEGOVINA
CENTRALNA IZBORNA KOMISIJA
SREDIŠNJE IZBORNO POVJERENSTVO

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
ЦЕНТРАЛНА ИЗБОРНА КОМИСИЈА

Mjesečni izvještaj o radu izborne komisije osnovne izborne jedinice

Popunjavanje upitnika izvršiti zaokruživanjem broja ispred željenog odgovora na kraju izvještajnog perioda (na kraju mjeseca)

1. Naziv izborne komisije koja podnosi izvještaj : _____

2. Prezime i ime osobe koja popunjava
izvještaj: _____

3. Funkcija osobe u izornoj komisiji:

- a. Predsjednik izborne komisije
- b. Član izborne komisije
- c. Sekretar izborne komisije

4. Izvještajni period za mjesec/godina _____

5. Da li ste primili nadoknadu za svoj rad u prethodnom mjesecu ?

- a. Da
- b. Ne
- c. Djelimično

6. Visina nadoknade za rad u izornoj komisiji (navesti visinu iznosa)

- a. Predsjednik IK _____
- b. Član IK _____
- c. Sekretar IK _____
- d. Ostalo _____

7. Da li izborna komisija ima materijalno-tehničku podršku organa općine?

- a. Da
- b. Ne
- c. Djelimično (navesti koja vrsta podrške je izostala)

8. Koliko ste održali sjednica izborne komisije u toku prethodnog mjeseca?

- a. Jednu sjednicu
- b. Više sjednica (Ako je odgovor b. navesti broj sjednica) _____
- c. Nije održana sjednica (navesti razlog neodržavanja sjednice)

9. Da li su svi članovi izborne komisije prisustvovali sjednici?

- a. Da
- b. Ne
(ukoliko je odgovor NE potrebno je navesti koji član **nije prisustvovao** sjednici i razlog)

Ime i prezime _____

Razlog ako je poznat: _____

10. Navesti bitna dešavanja u izvještajnom periodu (odluke postignuća i probleme)

Obrazac (MIOROLJ)

Obrazac za deponiranje potpisa ovlaštenih osoba

Na temelju članka 2.9 stavak (1) točka 17, a u svezi s člankom 6.3 stavak (1) Izbornog zakona BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13 i 07/14), Središnje izborno povjerenstvo BiH utvrdilo je

OBRAZAC DEPONIRANIH POTPISA OVLAŠTENIH PREDSTAVNIKA POLITIČKE STRANKE, KOALICIJE I LISTE NEOVISNIH KANDIDATA ZA PODNOŠENJE PRIGOVORA I ŽALBI ZA IZBORE¹

Politička stranka/koalicija/lista neovisnih kandidata _____
dostavlja potpise ovlaštenih predstavnika stranke/koalicije/liste neovisnih kandidata:

R/B	Prezime	Ime	Općina/Grad	Lice ovlašteno od predsjednika/ovlaštenog predstavnika političke stranke/koalicije/liste neovisnih kandidata	JMB:	Potpis ²
1.						
2.						
3.						
4.						
5.						

Napomena: Obrazac se dostavlja nadležnom izbornom povjerenstvu (članak 6.3 stavak (1) Izbornog zakona BiH).
Obrazac se dostavlja uz prigovor koji se podnosi Središnjem izbornom povjerenstvu BiH ili izbornom povjerenstvu ako nije ranije dostavljen izbornom povjerenstvu (članak 6. Naputka o procedurama za rješavanje po prigovorima i žalbama podnesenim izbornim povjerenstvima), i uz žalbu (članak 10. navedenog naputka).

Pečat

Predsjednik/ovlašteni predstavnik
političke stranke/koalicije/liste neovisnih kandidata

Mjesto i nadnevak

Potpis

¹ Ako je broj ovlaštenih predstavnika veći od broja predviđenog u obrascu, dozvoljeno je ovaj obrazac kopirati uz ovjeru svake stranice pečatom izbornog povjerenstva u desnom donjem kutu.
² Potpis ovlaštenog predstavnika mora odgovarati potpisu s identifikacijske ispravne.

DP

Tablični prikaz sastava OIP/GIP u Bosni i Hercegovini, sva 143 izborna povjerenstva prema sljedećem:

Redni broj	Oznaka osnovne izborne jedinice	Naziv općine, grada, distrikta	Broj članova izbornog povjerenstva
1.	001	Velika Kladuša	5
2.	002	Cazin	7
3.	003	Bihać	7
4.	004	Bosanska Krupa	5
5.	005	Bužim	3
6.	006	Krupa na Uni	3
7.	007	Novi Grad	5
8.	008	Kozarska Dubica	5
9.	009	Prijedor	7
10.	010	Gradiška	5
11.	011	Laktaši	5
12.	012	Srbac	3
13.	013	Prnjavor	5
14.	014	Derventa	5
15.	016	Brod	3
16.	017	Odžak	3
17.	018	Vukosavlje	3
18.	020	Domaljevac-Šamac	3
19.	021	Šamac	3
20.	022	Orašje	3
21.	023	Donji Žabar	3
22.	024	Modriča	5
23.	025	Gradačac	5
24.	026	Pelagićevo	3
25.	029	Bijeljina	7
26.	030	Bosanski Petrovac	3
27.	031	Petrovac	3
28.	032	Sanski Most	5
29.	033	Oštra Luka	3
30.	034	Banja Luka	7
31.	035	Čelinac	3
32.	036	Doboj-Istok	3
33.	037	Doboj-Jug	3
34.	038	Doboj	7
35.	039	Tešanj	5

36.	040	Stanari	3
37.	042	Maglaj	3
38.	044	Gračanica	5
39.	045	Petrovo	3
40.	047	Lukavac	5
41.	049	Srebrenik	5
42.	050	Tuzla	7
43.	052	Čelić	3
44.	054	Lopare	3
45.	055	Teočak	3
46.	056	Ugljevik	3
47.	057	Drvar	3
48.	058	Istočni Drvar	3
49.	059	Ključ	3
50.	061	Ribnik	3
51.	064	Mrkonjić-Grad	3
52.	065	Jajce	5
53.	066	Jezero	3
54.	067	Dobretići	3
55.	068	Kneževo	3
56.	070	Kotor-Varoš	5
57.	074	Teslić	5
58.	075	Žepče	5
59.	077	Zavidovići	5
60.	078	Banovići	3
61.	079	Živinice	5
62.	080	Kalesija	5
63.	081	Osmaci	3
64.	082	Sapna	3
65.	083	Zvornik	7
66.	084	Bosansko Grahovo	3
67.	085	Glamoč	3
68.	088	Šipovo	3
69.	089	Donji Vakuf	3
70.	091	Travnik	5
71.	093	Zenica	7
72.	094	Kakanj	5
73.	095	Vareš	3
74.	096	Olovo	3
75.	098	Kladanj	3
76.	101	Šekovići	3
77.	103	Vlasenica	3

78.	104	Bratunac	3
79.	105	Srebrenica	5
80.	106	Livno	5
81.	107	Kupres (FBiH)	3
82.	108	Kupres	3
83.	109	Bugojno	5
84.	110	Gornji Vakuf – Uskoplje	5
85.	111	Novi Travnik	3
86.	112	Vitez	3
87.	113	Busovača	3
88.	114	Fojnica	3
89.	115	Kiseljak	3
90.	116	Visoko	5
91.	117	Breza	3
92.	118	Ilijaš	3
93.	120	Sokolac	3
94.	121	Han-Pijesak	3
95.	124	Tomislavgrad	3
96.	125	Prozor – Rama	3
97.	126	Jablanica	3
98.	127	Konjic	5
99.	129	Kreševo	3
100.	130	Hadžići	3
101.	131	Ilidža	7
102.	132	Istočna Ilidža	3
103.	133	Novi Grad Sarajevo	7
104.	135	Vogošća	5
105.	136	Centar Sarajevo	7
106.	137	Stari Grad Sarajevo	5
107.	138	Istočni Stari Grad	3
108.	139	Novo Sarajevo	7
109.	140	Istočno Novo Sarajevo	3
110.	141	Trnovo (FBiH)	3
111.	142	Trnovo	3
112.	143	Pale (FBiH)	3
113.	144	Pale	3
114.	146	Rogatica	3
115.	147	Višegrad	3
116.	148	Posušje	3
117.	149	Grude	3
118.	150	Široki Brijeg	5
119.	158	Istočni Mostar	3

120.	161	Nevesinje	3
121.	163	Kalinovik	3
122.	164	Gacko	3
123.	165	Foča (FBiH)	3
124.	166	Foča	5
125.	167	Goražde	3
126.	168	Novo Goražde	3
127.	169	Čajniče	3
128.	170	Rudo	3
129.	171	Ljubuški	3
130.	172	Čitluk	3
131.	173	Čapljina	5
132.	174	Neum	3
133.	176	Stolac	3
134.	177	Berkovići	3
135.	179	Ljubinje	3
136.	180	Bileća	3
137.	181	Ravno	3
138.	182	Trebinje	5
139.	183	Usora	3
140.	184	Kostajnica	3
141.	185	Milići	3
142.	199	Grad Mostar	7
143.	200	Brčko Distrikt BiH	7

L I T E R A T U R A

Zakoni i pravilnici:

1. *Izborni zakon Bosne i Hercegovine* ("Službeni glasnik BiH", br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14 i 31/16)
2. *Pravilnik o prijavi i uvjetima za ovjeru političkih subjekata za sudjelovanje na Općim izborima 2018. godine* ("Službeni glasnik BiH", broj: 29/18)
3. *Pravilnik o uporabi i izradi izvoda iz Središnjeg biračkog popisa* ("Službeni glasnik BiH", broj: 29/18)
4. *Pravilnik o provedbi izbora u Bosni i Hercegovini* ("Službeni glasnik BiH", broj: 29/18)
5. *Pravilnik o utvrđivanju kvalifikacija i postupku imenovanja članova biračkih odbora* ("Službeni glasnik BiH", broj: 29/18)
6. *Uputa o utvrđivanju kvalifikacija, broja, imenovanju i razrješenju i obuci članova izbornog povjerenstva osnovne izborne jedinice u Bosni i Hercegovini* ("Službeni glasnik BiH", broj: 29/18)
7. *Uputa o dopuni Uputa o vrstama, načinu i rokovima za određivanje biračkih mjesta* ("Službeni glasnik BiH", broj: 29/18)
8. *Uputa o rokovima i redoslijedu izbornih aktivnosti za Opće izbore u Bosni i Hercegovini koji će se održati u nedjelju 7. listopada 2018. godine*, ("Službeni glasnik BiH", broj: 29/18)
9. *Uputa o dopunama i izmjenama Uputa o uvjetima i procedurama za akreditiranje izbornih promatrača u Bosni i Hercegovini*. ("Službeni glasnik BiH", broj: 29/18)
10. *Uputa o procedurama za rješavanje po prigovorima i žalbama podnesenim Središnjem izbornom povjerenstvu BiH i izbornim povjerenstvima*, ("Službeni glasnik BiH", br. 37/14)
11. *Uputa o načinu rada i izvješćivanja izbornog povjerenstva osnovne izborne jedinice u Bosni i Hercegovini*.

Internetske stranice:

1. *Središnje izborno povjerenstvo Bosne i Hercegovine*, www.izbori.ba
2. *Sud Bosne i Hercegovine*, www.sudbih.gov.ba
3. *Portal Pravosuđa Bosne i Hercegovine*, www.pravosudje.ba

O AUTORIMA

Dr. Suad Arnautović, doktor političkih znanosti, rođen je 17. studenog 1958. godine u Sarajevu. Studirao je u Sarajevu i Zagrebu. Doktorirao je na Sveučilištu u Sarajevu sa tezom: „Političko predstavljanje i izborni sustavi u Bosni i Hercegovini u XX stoljeću“.

Objavio je slijedeće knjige: „Kontroverze o izborima i izbornom sustavu u Bosni i Hercegovini“, Sarajevo, 2017.; „Politički sustav Bosne i Hercegovine“ (koautor), Sarajevo, 2010.; „Političko predstavljanje i izborni sustavi u Bosni i Hercegovini u XX stoljeću“, Sarajevo, 2009.; „Analiza politika – Hrestomatija“, Sarajevo, 2008.; „Ten Years of Democratic Chaos – Electoral Processes in Bosnia and Herzegovina from 1996 to 2006., Essays, Analyses and Comments“, Sarajevo, 2007.; „Opštine/Općine u Bosni i Hercegovini – Demografske, socijalne, ekonomske i političke činjenice, (koautor), Sarajevo, 2006.; „Lokalni izbori u BiH 2004. – Naučene lekcije“, (koautor), Sarajevo, 2005.; „Propedeutika političkog marketinga, razumjevanje i organiziranje uspješne izborne kampanje“, Sarajevo, 2001.; „Kampanja za lokalne izbore“, Sarajevo, 2000.; „Kako se branila Bosna“, Sarajevo, 1997.; „Izbori u Bosni i Hercegovini ‘90. - Analiza izbornog procesa“, Sarajevo, 1996.

Sudjelovao je na više međunarodnih znanstvenih i stručnih simpozija i seminara o izborima i izbornim procesima, na stručnom usavršavanju u oblasti izbornog sustava i upravljanja izbornim kampanjama u SAD, te u promatračkim izbornim misijama na izborima održanim u Hrvatskoj (2004 i 2009.), Albaniji (2004.), Azerbejdžanu (2006.), Kirgistanu (2009.), Meksiku (2009.), Makedoniji (2010.) i Kanadi (2018).

Sudjelovao je na međunarodnim znanstvenim i stručnim konferencijama posvećenim financiranju političkih stranaka, političkom integritetu i izbornim procesima u Egiptu, Srbiji, Moldaviji, Kirgistanu, Francuskoj i Engleskoj.

Također, 2007. godine završio je obuku za međunarodne izborne promatrače (STO) na OESS Akademiji u Bishkeku, Kirgistan, u organizaciji OESS/ODIHR-a.

Završio je kurs Koledža za međunarodne i sigurnosne studije na George C. Marshall Europski centar za sigurnosne studije (Garmišpartenkirhen, SR Njemačka) u rujnu 2000. godine. Završio je kurs Koledža za međunarodne i sigurnosne studije na George C. Marshall Europski centar za sigurnosne studije na temu „Sintetička okruženja za procjenu nacionalne sigurnosti (SENSE), Sarajevo, siječanj 2000. godine.

Završio je kurs za izborne stručnjake na temu „Glasovanje izvan zemlje i povećanje sudjelovanja“ u okviru Bridge (Building resources in democracy, governance and elections) projekta u Beču, svibanj 2012. godine.

Po pozivu Komisije za demokraciju putem prava (Venecijanska komisija) Vijeća Europe podnio je referat na 75. plenarnoj sesiji Venecijanske komisije – Venecija, 13. lipanj 2008. Isto tako, sudjelovao je na konferencijama o ulozi tijela za provedbu izbora, koje je organizirala Venecijanska komisija, održanim u Beogradu (2005.) i Londonu (2010.).

U lipnju 2004. godine Zatupnički dom Parlamentarne skupštine BiH dr. Arnautovića imenuje za člana Središnjeg izbornog povjerenstva BiH. Nakon isteka sedmogodišnjeg mandata, ponovo je imenovan za člana Središnjeg izbornog povjerenstva BiH 22. 09. 2011. godine. U periodu siječanj 2008 – svibanj 2009 dr. Arnautović je obnašao dužnost Predsjednika Središnjeg izbornog povjerenstva Bosne i Hercegovine.

Dr. Irena Hadžiabdić

Rođena je u Zenici 1960. godine. Osnovnu školu i Gimnaziju završila je u Zenici, a zvanje diplomiranog pravnika stekla je na Pravnom fakultetu u Beogradu. Nakon toga završila je postdiplomske studije u Velikoj Britaniji iz oblasti “Europskih politika, prava i menadžmenta”.

Doktorsku disertaciju pod nazivom “ Europski demokratski standardi i izborni sustav Bosne i Hercegovine” odbranila je na Pravnom fakultetu u Zenici.

Prvi radni odnos zasnovala je kao odvjetnički pripravnik, a zatim je radila u Upravno-pravnom odjeljenju Centra službi bezbjednosti Zenica. Od 1997. do 2001. godine naizmjenično je radila na poslovima u Odjelu za izbore i Odjelu za demokratizaciju u Organizaciji za europsku sigurnost i suradnju (OESS) u Travniku i Zenici.

Za izvršnu ravnateljicu ureda Međunarodne fondacije za izborne sustave (IFES) za BiH imenovana je 2001. godine. Aktivno je sudjelovala u osnivanju Udruge izbornih dužnosnika u BiH (UIDBiH) čiji je osnovni zadatak unapređenje izbora u BiH i profesionalna edukacija izborne administracije. Do imenovanja za članicu Središnjeg izbornog povjerenstva BiH (SIP BiH), bila je na poziciji izvršne ravnateljice ove udruge.

Dugi niz godina se usavršavala u sferi izbora kroz razne vrste edukacija u zemlji i inozemstvu. Prezentirala je iskustva o provedbi izbora i financiranju političkih stranaka u BiH na više stručnih i znanstvenih konferencija. Napisala je pet publikacija i osamnaest članaka u oblasti izbora, te je bila urednica lista „Izbori“.

Zastupnički dom Parlamentarne Skupštine BiH prvi put je imenuje za članicu SIP BiH 2007. godine. Ovu funkciju obnaša i u drugom mandatu, a dužnost Predsjednice SIP BiH je obnašala u dva navrata (od siječnja 2010. do rujna 2011. godine i od siječnja 2017. do rujna 2018. godine). Kao članica SIP BiH sudjelovala je u radu parlamentarnih interesornih radnih skupina.

Od 2002.- 2017. godine bila je članica timova za procjenu provedbe izbora u sedamnaest zemalja po pozivu OESS ODIHR (Odjel za izbore Ureda za demokratske institucije i ljudska prava pri Organizaciji za europsku sigurnost i suradnju), Nacionalnog demokratskog instituta (NDI), Međunarodnog republikanskog instituta (IRI) i drugih državnih izbornih povjerenstava.

Obnašala je značajne funkcije u Europi i svijetu: predsjednica i članica Izvršnog odbora Udruge europskih izbornih dužnosnika (ACEEEO); predstavljala SIP BiH u Odboru za nadzor i reviziju Udruge svjetskih izbornih tijela (A-WEB) do listopada 2016. godine; trenutno je u drugom mandatu članica Odbora direktora Međunarodne fondacije za izborne sustave (IFES) sa sjedištem u Vašingtonu DC.

Dobitnica je međunarodne nagrade za izuzetna dostignuća u izbornom menadžmentu, koja joj je dodijeljena 2013. godine u Kuala Lumpuru.

O SREDIŠNjEM IZBORNOM POVJERENSTVU BOSNE I HERCEGOVINE

Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine je, na sjednici Zastupničkog doma, održanoj 21. kolovoza 2001. godine i na sjednici Doma naroda održanoj 23. kolovoza 2001. godine, usvojila stalni Izborni zakon Bosne i Hercegovine, koji je stupio na snagu 28. rujna 2001. godine. Sa tim danom utemeljeno je Izorno povjerenstvo Bosne i Hercegovine predviđeno Aneksom III Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini.

Konstituirajuća sjednica Izbornog povjerenstva Bosne i Hercegovine održana je 20. studenog 2001. godine. Time je Privremeno izorno povjerenstvo OESS zvanično prestalo da postoji. Na istoj sjednici donesena je Odluka o osnivanju Tajništva Izbornog povjerenstva Bosne i Hercegovine.

U travnju mjesecu, 2006. godine Izorno povjerenstvo BiH mijenja naziv u Središnje izorno povjerenstvo BiH.

Središnje izorno povjerenstvo BiH je nezavisan organ koji podnosi izvješće neposredno Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine i čije ovlasti iz nje proizilaze.

Središnje izorno povjerenstvo BiH koordinira, nadgleda i regulira zakonitost rada svih izbornih povjerenstava i biračkih odbora sukladno Izbornom zakonom BiH, te donosi administrativne propise za provedbu ovog Zakona.

Danijela Ozme 7, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina

Izbori u Bosni i Hercegovini, Poštanski pretinac 450, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina

Telefon: +387 (0)33 251 300, Fax:+387 (0)33 251 329, E-mail: kontakt@izbori.ba, Web adresa www.izbori.ba